

Broj 01/574
Podgorica, 22.03.2021. godine

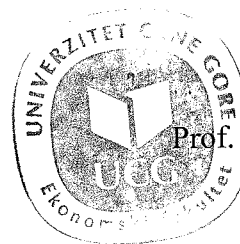
UNIVERZITET CRNE GORE
-Odboru za doktorske studije i Senatu-

Predmet: Materijal za sjednicu Odbora i Senata

Poštovani,

U skladu sa članom 34. Pravila doktorskih studija, dostavljamo Vam materijal za narednu sjednicu Odbora za doktorske studije, odnosno Senata Univerziteta Crne Gore i to:

-Obrazac PD (Prijava teme doktorske disertacije) sa propratnom dokumentacijom za kandidata mr Vasilija Đurovića.



DEKAN

Prof. dr Nikola Milović

**UNIVERZITET CRNE GORE
EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA
DOKTORSKE STUDIJE**

Br. 01/669

Podgorica, 22.03.2021. god.

Na osnovu čl. 64. Statuta Univerziteta Crne Gore, člana 34. Pravila doktorskih studija, Vijeće Ekonomskog fakulteta je na III elektronskoj sjednici održanoj 19.03.2021. godine donijelo

O D L U K U

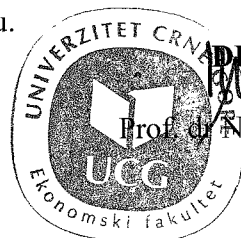
1. Predlaže se Komisija za ocjenu podobnosti teme doktorske disertacije „**Uticaj nacionalnih razvojnih i finansijskih institucija na rast konkurentnosti i supstituciju uvoza u Crnoj Gori**“ i kandidata **mr Vasilija Đurovića** u sastavu:
 - Dr Predrag Bjelić, redovni profesor, Ekonomski fakultet Beograd, Univerzitet u Beogradu, Republika Srbija, mentor;
 - Dr Nikola Milović, vanredni profesor, Ekonomski fakultet Podgorica, Univerzitet Crne Gore, član;
 - Dr Vesna Karadžić, vanredni profesor, Ekonomski fakultet Podgorica, Univerzitet Crne Gore, član.
2. Odluka se dostavlja Centru za doktorske studije UCG na dalji postupak.

O B R A Z L O Ž E N J E

Kandidat **mr Vasilije Đurović** se obratio Komisiji za doktorske studije sa Prijavom teme doktorske disertacije (obrazac PD) i zahtjevom da se imenuje Komisija za ocjenu podobnosti teme doktorske disertacije „**Uticaj nacionalnih razvojnih i finansijskih institucija na rast konkurentnosti i supstituciju uvoza u Crnoj Gori**“ i kandidata.

Komisija za doktorske studije je, nakon razmatranja dokumentacije i zahtjeva kandidata, predložila Vijeću fakulteta da donese Odluku da se imenuje Komisija za ocjenu podobnosti teme doktorske disertacije „**Uticaj nacionalnih razvojnih i finansijskih institucija na rast konkurentnosti i supstituciju uvoza u Crnoj Gori**“ i kandidata **mr Vasilija Đurovića**.

Na osnovu izloženog odlučeno je kao u dispozitivu.



DOSTAVLJENO:

- a/a
- referentu doktorskih studija,
- Centru za doktorske studije,
- Senatu UCG.

PRIJAVA TEME DOKTORSKE DISERTACIJE

OPŠTI PODACI O DOKTORANDU	
Titula, ime i prezime	mr Vasilije Đurović
Fakultet	Ekonomski fakultet Podgorica
Studijski program	Ekonomija
Broj indeksa	D3/16
Ime i prezime roditelja	Šaleta Đurović
Datum i mjesto rođenja	19.05.1991., Podgorica
Adresa prebivališta	Vojvode Maša Đurovića, Lamela B2, st. 18
Telefon	069/683-201
E-mail	vasilije.djurovic@irfcg.me ; vasko1@t-com.me :
BIOGRAFIJA I BIBLIOGRAFIJA	
Obrazovanje	<ul style="list-style-type: none"> • Magistarske studije (MSc) završio na Ekonomskom fakultetu u Podgorici u oktobru 2014. godine sa prosječnom ocjenom A (10) • Osnovne studije završio na Ekonomskom fakultetu u Podgorici u julu 2013. godine sa prosječnom ocjenom 9,82 • Završio Gimnaziju u Podgorici, maja 2009. godine
Radno iskustvo	<ul style="list-style-type: none"> • Septembar 2016 - danas Investiciono-razvojni fond Crne Gore AD, Podgorica; savjetnik u Odjeljenju za međunarodnu saradnju • Januar 2014 – Avgust 2016 Uniqa osiguranje AD Podgorica
Popis radova	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Djurović G., Muhadinović M., Bojaj M., Djurović V. (2018). Agenda 2030: measuring progress in the Montenegro's national strategy for sustainable development, chapter in Book "Statistics", edited by Turkment Goksel, /ISBN: 978-953-51-6185-1/. InTechOpen, UK, 2018; DOI: 10.5772/intechopen.91731 ; ▪ Djurovic G., Cetkovic J., Djurovic V., Jablan N. (2018). "Paris Agreement and Montenegro's INDC: assessing the environmental, social and economic impacts of selected investment", Polish Journal of Environmental Studies, Volume 26, No. 3, 2018; ISBN 1230-1485 DOI: 10.15244/pjoes/76308, ▪ Djurovic G., Djurovic V., Bojaj B.M. (2020), Macroeconomic Effects of COVID-19 in Montenegro: A Bayesian VARX Approach, Financial Innovation 6, 40 (2020). https://doi.org/10.1186/s40854-020-00207-z. A Springer OA Journal;
NASLOV PREDLOŽENE TEME	
Na službenom jeziku	Uticaj nacionalnih razvojnih i finansijskih institucija na rast konkurentnosti i supstituciju uvoza u Crnoj Gori

Na engleskom jeziku	The impact of national development and financial institutions on the growth of competitiveness and import substitution in Montenegro
Obrazloženje teme	
<p>Crnogorska ekonomija značajno je promijenila model razvoja i svoju strukturu u periodu od raspada SFRJ do kraja druge decenije XXI stoljeća. Od nedovoljno razvijene jugoslovenske republike, koja je proizvodila pretežno sirovine i industrijske poluproizvode za finalizaciju (i izvoz) u druge republike, uz solidne kapacitete pomorske privrede i postepeno jačanje servisnih industrija vođenih turizmom, našla se u dubokoj razvojnoj recesiji poslednje dekade XX stoljeća, snažno pogođena raspadom prethodne države, ratom u okruženju i ekonomskim sankcijama UN. Poslije razvojno „izgubljene“ decenije, uslijedio je postepeni opravak, uz kreiranje sopstvenog ekonomskog sistema, kojeg je pratilo više generacija radikalnih tržišnih reformi, makroekonomska stabilizacija, eurizacija, liberalizacija cijena i trgovine, rast stranih direktnih investicija, privatizacija privrede i finansijskog sektora.</p> <p>Postepeni razvojni oporavak mijenjao je i model razvoja. Od pretežno industrijske, ali nedovoljno konkurentne i unutrašnji orjentisane ekonomije, sa još uvijek značajnim učešćem primarnog sektora, struktura privrede dinamično se mijenjala. Crnogorska ekonomija postala je snažno servisno orjentisana, izložena promjenama eksterne tražnje, uz smanjenje industrije i primarnog sektora (usluge 80%, sekundarni sektor 12% i primarni sektor 8% u strukturi Bruto dodate vrijednosti u 2019. godini). Ova se struktura formirala uz snažan priliv stranih direktnih investicija i jačanje finansijskog sektora, istovremeno generišući visok stepen otvorenosti, te platnobilansnu neravnotežu. Pokretanje krupnih infrastrukturnih projekata, koji su decenijama odlagani, uz nedovoljnu konsolidaciju javne potrošnje, značajno je podiglo javni dug.</p> <p>Posljedice ovog turbulentnog razvojnog perioda su nedovoljno iskorišćeni razvojni resursi, visoki regionalni razvojni gepovi, nepovoljne migracije radne snage i nezaposlenost, spoljnotrgovinski deficit, niska izvozna orjentacija, visoka eksterna zavisnost i visoka zaduženost koja smanjuje manevar razvojne politike. Iako se u mnogim razvojnim dokumentima dobro prepoznaju razvojni prioriteti (poljoprivreda i ruralni razvoj sa prehrambenom industrijom, revitalizacija industrije kroz zeleni rast, te konkurentniji sektor usluga i jačanje digitalnog društva), njihovo finansiranje nije značajnije podržavano od strane finansijskog sektora, čije su se odluke bazirale prvenstveno na profitabilnosti ponuđenih razvojnih projekata.</p> <p>U savremenom svijetu nacionalne razvojne i finansijske agencije, u prvom redu i agencije za promociju i finansiranje izvoza, igraju ključnu ulogu u podsticanju izvoza i poboljšavanju konkurentnosti u zemljama u kojima postoje. U navedenom kontekstu, jedino se nacionalna razvojna i finansijska institucija, kakav je Investiono-razvojni fond (IRF), postavlja kao balans finansiranja razvoja, podržavajući istovremeno i tržišno orjentisane razvojne projekte, ali i definisane razvojne prioritete zemlje, koje je neophodno podržati, kako bi se postepeno mijenjala privredna struktura. Ovaj pristup finansiranju razvoja od strane IRF-a uveden je sa ciljem boljeg iskorišćavanja postojećih resursa i rasta konkurentnosti, odnosno održivosti i otpornosti sektora malih i srednjih preduzeća (MSP) na sve izraženije eksterne ekonomske šokove.</p> <p>Nacionalna razvojna i finansijska institucija (IRF) omogućava lakši pristup finansijama za sektor MSP kroz ponudu posebnih finansijskih usluga i ekspertizu. U dugoročnoj poslovnoj politici IRF-a snažno je utkana razvojna komponenta crnogorske ekonomije i njeni definisani strateški razvojni prioriteti, koji se podržavaju lepezom podsticajnih mehanizama. Aktivnosti IRF-a utiču direktno i indirektno na proces restrukturiranja crnogorske ekonomije, mijenjanje privredne strukture, smanjenje uvozne zavisnosti i jačanje izvozne orjentacije sektora MSP, što u konačnom vodi smanjenju spoljnotrgovinskog deficita i snaženju ekonomije u cjelini. Uloga</p>	

IRF-a u finansiranju razvojnih prioriteta, uz očuvanje ekonomske supstance, postaje još značajnija u uslovima pandemije COVID-19 i ekonomske krize koju je izazvala.

Pregled istraživanja

Polazeći od izabrane oblasti istraživanja i obrazloženja značaja i aktuelnosti izabrane teme, pregled istraživanja u ovoj oblasti podrazumjeva trostruki pristup. Pored analize institucionalnog okvira i izabranog **modela razvoja**, ovo istraživanje obuhvata i analizu odnosa koji povezuju privredni razvoj zemlje sa njenim **instrumentima finansiranja razvoja** (sa posebnim fokusom na nacionalne razvojne i finansijske institucije), kao i sa **trgovinom**, odnosno spoljnotrgovinskim profilom zemlje.

Drugim riječima, **predmet istraživanja** u ovom radu će biti analiza razvojnog okvira, podsticajnih mehanizama finansiranja razvoja od strane nacionalnih razvojnih institucija, koji, uz izbor adekvatne spoljnotrgovinske strategije, doprinose unapređenju ukupne razvojne performanse savremenih tržišnih privreda i smanjenju spoljnotrgovinskog deficita. Stoga će pregled istraživanja obuhvatiti: a) sažet pregled i osnovne karakteristike savremenih **teorija privrednog razvoja**, kako bi se pojasnili ključni faktori koji ga opredjeljuju, te koji su osnovni modeli razvoja koji opredjeljuju nivo robnog deficita i ukupnih ulaganja; i b) istraživanja u oblasti **finansiranja razvoja** sa fokusom na nacionalne razvojne i finansijske institucije, kako bi se na pravi način pozicionirali ekonomski i finansijski instrumenti koji prate definisane razvojne prioritete države. Aplikativni dio istraživanja odnosi se na istraživanje navedenih aspekata razvoja na primjeru Crne Gore.

a) Pristup privrednom razvoju: determinante i modeli razvoja koji podstiču ulaganja i smanjuju trgovinski deficit

Privredni razvoj je kompleksna kategorija koja obuhvata čitav spektar, u kvalitativnom smislu vrlo različitih društveno-ekonomskih promjena, karakterističnih za proces kontinuiranih transformacija privrede i društva (Cvetanovic, 1997). Odnosi se na dugoročne promjene u sistemima proizvodnje i distribucije roba i usluga koje utiču na dobrobit ljudi. Za razliku od privrednog rasta, koji se može posmatrati kao komponenta privrednog razvoja (Rosic, 2000), razvoj uključuje promjene u obliku, kao i u obimu ekonomske aktivnosti (Copestake, 1999). Drugim riječima, obuhvata i složene strukturne, institucionalne, organizacione i tehnološke promjene u jednoj ekonomiji (Todaro, Smith, 2012), koje omogućavaju da se robe i usluge realizuju, kako na domaćem, tako i na međunarodnom tržištu.

Razvojna ekonomija, kao jedna od najmlađih grana ekonomske nauke, u fokusu ima izučavanje fenomena razvoja i rastućih razlika u razvijenosti koje karakterišu savremene ekonomske sisteme, sa fokusom na zemlje srednjeg i nižeg dohotka. Ona izučava institucije, rast, nejednakost i siromaštvo, spajajući ekonomsku teoriju, ekonometrijske modele, sociologiju, antropologiju, političke nauke, biologiju i demografiju (Ray, 2008). Dinamiziranjem razvoja, kroz rast ulaganja kojim se privredna struktura postepeno mijenja, uz rast otvorenosti, manje razvijene zemlje jačaju svoju ekonomsku „otpornost“ i međunarodnu konkurentnost.

Klasične teorije privrednog razvoja koje su preovladavale u drugoj polovini XX vijeka, Todaro i Smith (2015) strukturiraju u četiri osnovna pravca: teorije etapa privrednog razvoja koju svaka zemlja mora proći, tražeći optimalni odnos domaće štednje, investicija i međunarodne pomoći (Rostov, 1960; Harrod, 1939, Domar, 1946), teoriju strukturnih

promjena (Lewis, 1954; Chenery, 1979), teorije međunarodne zavisnosti (model neokolonijalne zavisnosti, model pogrešne paradigme i teza dualnog razvoja), i nove neoklasične teorije privrednog razvoja, (tzv. "neoklasična odnosno neoliberalna kontra-revolucija" ili „tržišni fundamentalizam“), koje polaze od neoklasične teorije privrednog rasta Solow-a (1956), potencirajući korisnu ulogu slobodnog tržišta, otvorenost ekonomije, minimalnu vladinu intervenciju i regulisanje ekonomije, kao i privatizaciju neefikasnih preduzeća javnog sektora. **Nova neoklasična teorija** privrednog razvoja obuhvata pristup slobodnog tržišta, teoriju javnog izbora i pristup neškodljivog tržišta (Bauer, 1984; Lal, 1985; Little, 1982; Johnson, 2013; Balassa, 1988; Bhagwati, 1988; Buchanan, 1954; Krueger, 1990). Solou je pokazao da ekonomski rast premašuje intenzitet uvećanja kapitala i povećanja radne snage, zaključivši da za rast proizvodnje daleko snažniji uticaj imaju nematerijalni proizvodni faktori koji povećavaju produktivnost rada i dovode do stvaranja novih i unapređenja postojećih tehnologija kao što su istraživanje i razvoj, obrazovanje, organizacija rada i slično. Te faktore Solou je nazvao rezidualom, a u konvencionalnom smislu njih je moguće označiti tehnološkim promjenama, odnosno inovacijama. Drugačije kazano, iako su neoklasičari u inovacijama prepoznali najznačajniji generator ekonomskog rasta, oni nisu ponudili konkretna praktična rješenja za unapređenje inovativnosti na mikro i makro planu. Neoklasični pristup nije objasnio razlike u rezidualima zemalja čije privrede imaju približno iste koeficijente tehničke opremljenosti rada, odnosno zašto se razlike u razvijenosti zemalja povećavaju.

Polazeći od navedenog, Todaro i Smith (2012) u svojoj klasifikaciji teorijskih pristupa pojašnjenju faktora i modela razvoja, pored klasičnih teorija, prepoznaju i **endogene, odnosno nove teorije rasta** (Romer 1986, Lucas 1988, 1990), koje obuhvataju tri pristupa: endogenizaciju tehnoloških promjena, teoriju ljudskog kapitala (Schultz, 1961; Mankiw, Romer, and Weil, 1992; Hall, Jones, 1999; Breton, 2014), i neoinstitucionalne teorije (March, Olsen, 1989). Endogene teorije objašnjavaju fenomen razlika u razvijenosti uvodeći varijable koje se vezuju za privredno-sistemske odrednice zemlje i kvalitet ekonomske politike, odnosno ulaganja u proizvodni, humani, društveni, ekološki i kreativni kapital zemlje.

U svojoj klasifikaciji teorijskih pristupa pojašnjenju faktora i modela razvoja, Todaro i Smith, (2015) predstavljaju i savremene teorije, tzv. **nove modele ekonomskog razvoja** koji izučavaju razvoj i nerazvijenost kao globalne fenomene današnjice, gdje se pred manje razvijenim i otvorenim ekonomijama postavljaju složene razvojne barijere, čiji broj raste u uslovima sistemske neizvjesnosti. Mnoge nove teorije privrednog razvoja koje su postale uticajne na pragu ovoga stoljeća, potenciraju **komplementarnost** između više uslova koji su neophodni za uspješan razvoj zemlje, kao i **problem koordinacije** između različitih ekonomskih agenata (kompanija, zaposlenih, potrošača, vladine politike). Fenomen nerazvijenosti u zemljama u razvoju u značajnom dijelu objašnjava se kao posljedica **neuspjeha tržišta** na kom ekonomski agenti nisu sposobni da koordiniraju ponašanje i izbore, što vodi do krajnjeg ekvilibrijuma (rezultata) koji je značajno ispod očekivanog.

Novi modeli ekonomskog razvoja bave se fenomenom **zamke nerazvijenosti** (underdevelopment trap), začaranog kruga siromaštva koji se obnavlja uslijed niskog nivoa dohotka i investicija, uz izostanak komercijalizacije potencijala poljoprivrede, kao i **zamkom srednjeg dohotka** (middle-income trap), situacijom kada zemlja počinje razvoj dostizanjem statusa srednjeg nivoa dohotka, gdje se zadržava, što se najčešće vezuje za nizak nivo inovacija, nizak nivo absorpcije napredne tehnologije, te rast nejednakosti u raspodjeli (Todaro, Smith, 2015; Sen, 2013).

Podsticanje efikasnog investiranja i preduzetništva igra važnu ulogu u dinamiziranju rasta i promociji razvoja. Ali nekada popularna ideja da „jedan model odgovara svima“ u razvojnoj ekonomiji postaje mit. Različite zemlje suočavaju se sa različitim razvojnim barijerama u pronalaženju putanja bržeg rasta i odgovorajućih strukturnih promjena u ekonomiji. Ključna uloga razvojne ekonomije jeste da prepozna ta razvojna ograničenja u konkretnom slučaju. Hausmann, Rodrik i Velasco predlažu poseban model (2006), tzv. **okvir dijagnoze rasta** (HRV Growth diagnostic framework) koji dijagnostifikuje uzroke zaostajanja u razvoju, što je ključno u prepoznavanju adekvatnih mjera razvojne politike određene zemlje.

Značajan je broj istraživanja koja se bave pitanjem komplementarnosti i koordinacije tržišta na primjeru **tržišta rada i tržišta obrazovanja**. Kompanije nisu spremne da investiraju na tržište ili određenu lokaciju ako tamo ne postoje radnici sa adekvatnim kvalifikacijama, dok istovremeno ti radnici ne ulažu u svoje kvalifikacije i vještine, dok nema kompanija koje to traže, a često dolazi i do odliva radne snage u druge regione ili zemlje. Problem komplementarnosti i lokacije rješava se ciljanim mjerama politika koja povezuju ova tržišta, posebno kada se u problem koordinacije uključi i **tržište kapitala** i pristup finansijama (Achemoglu, 1997).

Pored različitih modela analize fikska tržišta u savremenim ekonomskim sistemima, posebno zemljama u razvoju, tema razvojne ekonomije su i modaliteti (ne)uspjeha vladinih politika (Hoff, Stiglitz 2001). Razvoj se više ne posmatra samo kao proces akumulacije kapitala, već i kao proces organizacionih promjena. Zato je analiza vladinih politika od posebne važnosti, i ona se fokusira na analizu institucija, raspodjelu bogatstva, istorijski kontekst i sam ambijent u kome ekonomski agenti funkcionišu i gdje dolazi do efekta preliivanja njihovih međusobnih akcija i odluka.

Spoljnotrgovinski deficit jedan je od strukturnih problema, odnosno razvojnih ograničenja crnogorske ekonomije, i on se mora postepeno ublažavati u funkciji vremena. Neki od snažnih mehanizama su instrumenti koji stoje na raspolaganju razvojnim i finansijskim institucijama. Dvije decenije XXI vijeka obilježava period razvoja vođen dinamičnom liberalizacijom, unaprijeđenjem investicionog ambijenta i smanjenjem carinskih i necarinskih barijera uvozu. Preovlađujući **model** razvoja bazirao se na **privlačenju stranih direktnih investicija** (*FDI led growth*), koje su se u najvećoj mjeri koncentrisale na sektor usluga, uz rast svih oblika robnog uvoza, i nije značajnije uticao na rast konkurentnosti crnogorske ekonomije, posebno u smislu manje izloženosti eksternim šokovima i smanjenju spoljnotrgovinskog deficita. Sa druge strane, **model razvoja vođen konkurentnim izvozom** (*Export led growth*), sa snažnijim fokusom na robni izvoz (Uvalić, 2014), kao i supstituciju nekih oblika uvoza, a koji bi povećao konkurentnost crnogorske ekonomije, zaposlenost i njenu otpornost na promjenu međunarodne tražnje – nije postao centralna razvojna paradigma. Stoga je neophodno snažnije djelovati instrumentima finansiranja razvoja preko nacionalnih razvojnih i finansijskih institucija, kako bi se gap između ova dva modela razvoja smanjio, a snažnijim i ciljanim ulaganjem u sektor MSP u Crnoj Gori dolazilo postepeno do promjene privredne strukture uz revitalizaciju i digitalizaciju industrije, do rasta zaposlenosti i smanjenja uvozne zavisnosti.

b) Finansiranje razvoja sa fokusom na nacionalne razvojne i finansijske institucije

Vlade savremenih tržišnih privreda podstiču ukupni ambijent za ulaganja i finansiranje privrednog razvoja, te koordiniraju aktivnosti javnog i privatnog sektora kroz proces donošenja odluka i upravljanje javnim finansijama, u cilju dinamiziranja ukupne privredne aktivnosti. Ostvarivanje privrednog rasta i razvoja zavisi od izvora finansiranja, koji mogu biti domaći i/ili međunarodni (eksterni). Jedna od podjela izvora finansiranja je na: 1) akumulaciju i alokaciju

kapitala, 2) domaću štednju i 3) eksterne izvore finansiranja (Dragutinović i dr., 2005; Jednak i dr., 2016;). Uvećanje kapitala i njegovo efikasno korišćenje, bez obzira na njegov oblik (finansijski kapital, robe i usluge, prirodni resursi, kao i sam humani kapital), preduslov je za ostvarivanje ekonomskog rasta i razvoja. Povećanje kapitala je investicija koja je uslov povećanja proizvodnje, produktivnosti i rasta (Kemal, 2001). Efikasno alociranje kapitala omogućava da se u dugom roku ostvare dobre ekonomske performanse i progres. Domaća štednja (javna i privatna) je značajan izvor finansiranja investicija na nivou pojedinačnih ekonomija, jer podrazumjeva veću stabilnost privrede i manju zavisnost od inostranog kapitala. U slučaju nedovoljnog nivoa domaće štednje, zemlje se opredjeljuju da taj izvor nadoknade inostranom štednjom, odnosno, inostranim/eksternim izvorima finansiranja ekonomskog rasta i razvoja. Eksterni, odnosno, međunarodni izvori finansiranja su: 1) strane direktne investicije, 2) portfolio investicije, 3) zajmovi banaka, 4) javni međunarodni kapital, 5) međunarodna pomoć i 5) doznake (Jednak i dr., 2016;). Polazeći od navedenih izvora finansiranja, evidentan je trend objedinjavanja sredstava za investicije iz domaćih i inostranih izvora, kako bi se podstakao privredni razvoj, usmjeravajući ga prema željenom modelu i postavljenim razvojnim ciljevima. Ovaj trend dovodi nas do samog predmeta istraživanja ovoga rada, a to su razvojne i finansijske institucije, koje pored nacionalnog, mogu biti kreirane i na regionalnom i globalnom nivou, kada govorimo o razvojnim bankama.

Pojam razvojne banke povezuje se sa finansijskom institucijom koja se bavi finansiranjem postojećih, i posebno, novih projekata, obezbjeđivanjem sredstava za učešće u kapitalu i/ili obezbjeđivanjem kredita za povećanje kapitala. Polazeći od činjenica da razvojna banka obezbjeđuje sredstva kako iz domaćih, tako i iz inostranih izvora, u literaturi se pod domaćim izvorima podrazumijevaju prije svega budžet, odnosno fondovi države, kao i prihodi koje ostvaruje sama razvojna banka, ali i krediti iz poslovnih banaka iz iste zemlje. Pod stranim izvorima se podrazumijevaju sredstva obezbijeđena od međunarodnih finansijskih institucija koje podstiču razvojne aktivnosti, kao i od stranih komercijalnih banaka (Gaćeša, 2010).

Najznačajnije međunarodne razvojne banke su IBRD i IDA, članice grupacije Svjetske banke, koje se bave podsticanjem razvoja u manje razvijenim zemljama, posebno u oblastima kao što su obrazovanje, zdravstvo, poljoprivreda i ruralni razvoj, zaštita životne sredine, infrastrukturni projekti u oblasti transporta i energetike, kao i unaprjeđenje sistema upravljanja u državnim institucijama. Ovi krediti obezbjeđuju se pod znatno povoljnijim uslovima, posebno za najmanje razvijene i prezadužene zemlje, a njihova razvojna politika komplementarna je politici Međunarodnog monetarnog fonda (Bjelić, 2003). Međunarodne razvojne banke imaju duži investicioni horizont i veću toleranciju na rizik ulaganja (Kemal, 2001). Agencije za promociju i finansiranje izvoza su nacionalne agencije koje igraju veoma značajnu ulogu u podsticanju konkurentnosti i izvoza proizvoda više vrijednosti (brodovi, mašine i slično) (Bjelić, 2018).

Kao poseban vid razvojnih banaka navodimo multilateralne razvojne banke koje predstavljaju institucije osnovane od strane grupe zemalja koje obezbjeđuju finansiranje kao i konsultantske usluge u smislu razvoja pojedinih regiona, odnosno zemalja, koje takođe odobravaju dugoročne kredite pod povoljnim uslovima. Danas postoji razgranata mreža regionalnih razvojnih banaka na svim kontinentima (Griffith-Jones, Ocamo, 2018), dok je fokus istraživačke pažnje u ovom radu na Evropu, odnosno EU i region, konkretno na Crnu Goru. To je prvenstveno Evropska banka za obnovu i razvoj (European Bank for Reconstruction and Development, EBRD), koja je veoma aktivna i u Crnoj Gori, zatim Evropska investiciona banka (European Investment Bank, EIB) i Banka za razvoj Savjeta Evrope (Council of Europe Development Bank, CEB). Kad su u pitanju razvojni projekti u Crnoj Gori, veoma je aktivna i njemačka KfW banka

(Kreditni institut – banka za obnovu - Kreditanstalt für Wiederaufbau, KfW) (Moslener, Theiemann, Volberding, 2018).

Pored razvojnih banaka, postoje i brojne agencije za pružanje tehničke pomoći manje razvijenim zemljama, koje se angažuju prije, ili u toku implementacije projekata finansiranih od strane razvojnih banaka, a u cilju neophodne pripreme, praćenja i unaprjeđenja procesa, sagledavanja neophodnosti izmjena propisa koji omogućavaju angažovanje stranih finansijskih institucija odnosno unaprjeđenje procesa implementacije razvojnih kredita. Spomenimo samo neke od njih, veoma aktivne u zemlji i regionu, kao što su Njemačka agencija za međunarodnu saradnju u oblasti razvoja (GTZ), Austrijska agencija za razvoj (ADA), Francuska agencija za razvoj (AFD) i druge.

Komparativna iskustva razvojnih banaka regiona možemo analizirati kroz iskustva zemalja članica EU: Slovenija (Slovenačka izvozna i razvojna banka – Slovene Export and Development Bank – SID) i Hrvatska (Hrvatska banka za obnovu i razvitak, HBOR), kao i kroz iskustva zemalja regije (Sjeverna Makedonija – Makedonska banka za podršku razvoju, Srbija – Fond za razvoj Srbije, Agencija za osiguranje i finansiranje izvoza Republike Srbije, Razvojna banka Vojvodine). Navedenim sistemskim pristupom i komparativnom analizom, dolazimo do crnogorske razvojne i finansijske institucije – Investiciono-razvojnog fonda (Gaćeša, 2010).

Investiciono-razvojni fond Crne Gore (IRF CG) osnovan je usvajanjem Zakona o Investiciono-razvojnog fondu Crne Gore A.D. („Sl.list Crne Gore“ br.88/09). Cilj osnivanja institucije je podsticanje i ubrzavanje privrednog razvoja Crne Gore. Osnivanjem Investiciono-razvojnog fonda, Vlada Crne Gore je obezbijedila efikasan mehanizam za podršku privrednom razvoju, u skladu sa definisanim razvojnim prioritetima. Djelatnost Fonda definisana je kroz odobravanje kredita i izdavanje garancija, obavljanje poslova vezanih za prodaju kapitala u portfelju Fonda, kao i vršenje ostalih poslova kojima se obezbjeđuje podrška privrednom razvoju. IRF CG ne može prihvatati depozite i ne prima sredstva Vlade osim inicijalnog kapitalnog ulaganja, te stoga zavisi od privlačenja sredstava iz multilateralnih razvojnih banaka ili komercijalnih izvora. Vlada Crne Gore ostaje jedini vlasnik Fonda, ali ostaje otvoren prostor za njegovo dalje jačanje ili moguću transformaciju u tipičnu razvojnu banku.

Cilj i hipoteze

Osnovni cilj istraživanja je da na sistematičan način analizira kako mehanizam finansiranja razvoja i izbor adekvatne razvojne odnosno spoljnotrgovinske strategije utiče na dinamiku privrednog rasta i strukturne promjene u savremenim ekonomijama sa fokusom na zemlje srednjeg dohotka. Aplikativni dio istraživanja odnosi se na istraživanje navedenih aspekata razvoja na primjeru Crne Gore.

Crna Gora je otvoren, eurizovan i liberalizovan ekonomski sistem koji teži integraciji ka EU i njenom jedinstvenom tržištu. Crnogorska ekonomija, u kontekstu evropskih ekonomskih integracija, mora biti funkcionalna tržišna ekonomija, odnosno mora biti sposobna da se suoči sa izazovima konkurencije sa velikog tržišta Unije. Evidentno je da je crnogorska ekonomija veoma uvozno zavisna (indikator sklonosti robnom uvozu prelazi 52% BDP-a u periodu 2009-2019.), nedovoljno izvozno orjentisana (sklonost izvozu ne prelazi 10% u istom desetogodišnjem periodu), sa visokim nivoima robnog trgovinskog deficita (prosječno 42% u BDP-u periodu 2009-2019.). Nivo neto stranih direktnih investicija u istom periodu dostiže prosječno 14% u

BDP-u, sa tendencijom smanjenja (7% u 2019.), dok negativni saldo tekućeg i kapitalnog računa dostiže u istom periodu prosječno 14% BDP-a (15% u 2019.). (Monstat, 2021).

Izabrana oblast istraživanja postaje još aktuelnija, u uslovima COVID-19 pandemije, duboke zdravstvene krize koje je izazvala simetričnu ekonomsku krizu, kako na strani ponude, tako i na strani tražnje, a koja je posebno pogodila servisno orjenitsane ekonomije kakva je Crna Gora. Pad crnogorske ekonomije u 2020. procjenjuje se na 14,9% (Svjetska banka, 2021.) ili na 14,3% (EK, 2021). Prema podacima Monstata, broj registrovanih zaposlenih smanjen je sa 189,9 na 166,9 hiljada radnika u periodu februar - decembar 2020. (28,955 manje ili -15,2%). Broj registrovanih nezaposlenih povećan je sa 35.582 na 47.509 u periodu - decembar 2020 (rast od 11.927 ili 5,14%, stopa nezaposlenosti je 20,48%).

Osnovni scenario za postepeni oporavak 2021. i 2022. vođen je planiranim ulaganjima u turizam i energetski sektor, kao i javnim i privatnim građevinskim aktivnostima. Oživljavanje privatne potrošnje podržaće rast zaposlenosti, jače doznake i rast kredita, što će imati pozitivan efekat na sektor MSP. Prognoza Svjetske banke za 2021. i 2021. iznosi minus 6,1, odnosno minus 3,9% respektivno. Prognoza EK za 2021. i 2022. iznosi minus 6,8 , odnosno minus 3,7% respektivno (EK, 2021).

Izgledi su, međutim, i dalje vrlo neizvjesni, a rast bi mogao biti slabiji nego što je zamišljeno, ako pandemiji bude trebalo više vremena nego što se očekuje kako bi posustala, ako se pooštre uslovi eksternog finansiranja ili ponovo eskaliraju geopolitičke napetosti. Veoma su važni i odnosi zemalja u regiji, posebno bilateralni odnosi sa susjedima i obnavljanje trgovine na tzv. zelenim koridorima (brze linije za trgovinu prioritetnim robama), koje je inicirala EU na početku pandemije (EK, 2020).

U uslovima savremene ekonomske krize i neizvjesne dužine post-COVID perioda oporavka, uloga IRF-a postaje još važnija i njegov doprinos oporavku crnogorske ekonomije moguće je kvalitativno i kvantitativno istražiti.

U cilju kritičkog ispitivanja ključnih faktora koji opredjeljuju dinamiziranje razvoja određene ekonomije uz izbor adekvatnih mehanizama finansiranja i spoljnotrgovinsku strategiju, faktora koji doprinose generisanju novih ekonomskih aktivnosti koje postaju nosioci razvoja i rasta konkurentnosti, u radu su postavljene **tri hipoteze**:

H1: Nacionalne razvojne i finansijske institucije omogućavaju lakši (efikasniji i efektivniji) pristup finansijama za sektor MSP kroz ponudu posebnih finansijskih usluga i ekspertizu.

Nacionalne razvojne i finansijske institucije imaju osnovnu ulogu da što povoljnije podržavaju sektor MSP i preduzetnike, u saradnji sa domaćim i međunarodnim finansijskim institucijama, i uz saradnju i podršku nacionalnih vlada. Ove institucije, kroz obezbjeđenje finansijske i druge podrške biznisu, koja je usmjerena ka održivim, orjentisanim biznisima u prioritetnim sektorima, posluju po tržišnim principima. Drugim riječima, one obezbjeđuju sredstva na međunarodnom finansijskom tržištu, a plasiranju je na domaćem, pod povoljnijim uslovima nego što su uslovi komercijalnih banaka. Npr. IRF zaključuje ugovore sa Evropskom investicionom bankom, Bankom za razvoj Savjeta Evrope i drugim međunarodnim razvojnim i finansijskim institucijama. IRF je u periodu od 2010 do 2020. godine plasirao više od 1,2 mlrd € plasmana, zahvaljujući konstantnim naporima na usavršavanju modela finansiranja, koji ima za cilj

da podrži i unaprijedi crnogorsku privredu. U cilju kreiranja uslova za povećanje konkurentnosti crnogorske ekonomije, kreirane su mjere podrške koje su usmjerene na smanjenje sektorskih i strukturnih neravnoteža. Ova hipoteza biće dokazivana u prvom dijelu istraživanja, a biće temeljena da komparativnom metodu i statističkoj analizi koja u fokusu ima izabrane nacionalne razvojne i finansijske institucije, uz osvrt na ključne međunarodne razvojne i finansijske institucije u ovoj oblasti.

H2: IRF je jedina kreditna institucija u Crnoj Gori koja ima razvojnu komponentu u svojoj dugoročnoj poslovnoj politici i koja podsticajnim mehanizmima prati definisane razvojne prioritete Crne Gore.

Osnivanjem Investiciono-razvojnog fonda, Vlada Crne Gore je obezbijedila efikasan mehanizam za podršku privrednom razvoju, u skladu sa definisanim razvojnim prioritetima. Djelatost Fonda definisana je kroz odobravanje kredita i izdavanje garancija, obavljanje poslova vezanih za prodaju kapitala u portfelju Fonda, kao i vršenje ostalih poslova kojima se obezbjeđuje podrška privrednom razvoju. Investiciono-razvojni fond Crne Gore je u proteklom periodu razvio respektabilan broj kreditnih linija, koje sadrže i brojne podsticajne mjere. Kreditne linije IRF-a, poslednjih godina, odnose na sljedeće oblasti: 1. Preduzetništvo; 2. Poljoprivreda; 3. Turizam; 4. Proizvodnja; 5. Usluge; 6. Likvidnost; 7. Podsticaj konkurentnosti; 8. Green field; 9. Infrastrukturni projekti; 10. EU COSME i EaSi garantni programi podrške. Dopunama srednjeročnog plana u maju 2020. godinu kreirane su još tri nove kreditne linije za likvidnost, kao dio ukupnih mjera za prevazilaženje ekonomske krize izazvane zdravstvenom krizom COVID-19 (IRF, 2020). Navedena politika nastavlja se i u 2021. godini. Za aplikativni dio istraživanja koristiće se baza podataka o kreditnim plasmanima IRF-a, koja se analizira po vrstama kreditnih linija, po regionalnoj strukturi investicija, po sektorskom pristupu i drugim aspektima uticaja na rast, zaposlenost i smanjenje uvozne zavisnosti, odnosno jačanje izvoza i ukupne konkurentnosti sektora MSP u Crnoj Gori. IRF nudi čitav niz podsticajnih mjera, od nižih kamatnih stopa, dužeg grejs perioda te povoljnijih uslova kreditiranja za subjekte koji investicije realizuju na Sjeveru Crne Gore i u manje razvijenim opštinama. Ova hipoteza biće dokazana na primjeru IRF CG, prvenstveno istorijskim metodom, analizom sadržaja i statističkim metodom.

H3: Operacije IRF-a imaju direktne i indirektne efekte na restrukturiranje crnogorske ekonomije u cilju rasta konkurentnosti sektora MSP, rasta zaposlenosti i smanjenja spoljnotrgovinskog deficita kroz supstituciju uvoza.

Pored analize instrumenata monetarne i fiskalne politike i modela predviđanja, kreditna politika IRF-a, koja ima obavezu da prati razvojne prioritete države, omogućava kreatorima ekonomske politike da utiču na obim agregatne tražnje, BDP, stopu nezaposlenosti, kao i obim spoljnotrgovinskog deficita, odnosno na rast ukupne konkurentnosti crnogorske ekonomije i postepeno prilagođavanje njene privredne strukture većem balansu između proizvodnog i uslužnog sektora. Aktuelna granska struktura BDP-a Crne Gore, postepeno se treba mijenjati, u koristi revitalizacije industrije, i to na osnovama zelenog i digitalnog razvoja. U narednom razvojnom periodu potrebno je da IRF postepeno uvodi i podsticajne mjere koje će afirmisati jačanje onih ekonomskih djelatnosti koje pored ekonomskih, ispunjavaju i ekološke i socijalne ciljeve razvoja. To znači da IRF treba da podržava projekte koji pored direktnih ekonomskih benefita, proizvode i indirektne benefite, odnosno projekte koji štite životnu sredinu, povećavaju energetska efikasnost, jačaju obnovljive izvore energije,

smanjuju emisije gasova sa efektom staklene bašte, štite vodne resurse i čuvaju postojeći ekosistem. Stoga, IRF treba da uvede nove programe i posticajne mjere subvencija za kredite na bazi ostvarenja klimatsko-energetskih ciljeva, uz uvođenje tzv. modela plaćanja na bazi učinaka. Ova hipoteza biće dokazivana kroz empirijsko istraživanje, formiranjem ekonometrijskog modela.

Hipoteze će biti testirane adekvatnim ekonomskim metodama, kombinovano teorijskim i empirijskim putem.

Materijali, metode i plan istraživanja

Uzimajući u obzir teorijsko-empirijski aspekt istraživanja, u procesu izrade doktorske disertacije biće korišćene metode karakteristične za istraživanja u domenu društvenih, tj. ekonomskih nauka.

Izrada doktorske disertacije biće sprovedena kroz dvije faze. U prvoj fazi istraživanja, koja je teorijskog karaktera, biće prikupljena relevantna naučna literatura na osnovu koje će se, primjenom deskriptivne metode i metoda analize i sinteze, te analize sadržaja objasniti mehanizam finansiranja razvoja putem nacionalnih razvojnih i finansijskih institucija, koje za cilj imaju rast konkurentnosti i smanjenje spoljnotrgovinskog deficita u manje razvijenim ekonomijama, tj. tranzicionim ekonomijama i zemljama proširenja, kojima pripada i Crna Gora. Primjenom komparativnog i istorijskog metoda poseban fokus biće na izabranim zemljama EU i regiona, gdje će se prepoznati sličnosti primijenjenih modela, kao i specifičnosti pojedinih izabranih zemalja i dobre prakse. Objasniće se i međusobna povezanost postavljenih jednačina i izabranih varijabli. Korišćenjem metode Studije slučaja, biće prikazan mehanizam finansiranja razvoja kroz aktivnosti nacionalne razvojne i finansijske institucije kakav je IRF u Crnoj Gori.

U drugoj fazi istraživanja, koja je empirijskog karaktera, biće prikupljeni podaci radi formiranja ekonometrijskog modela. Primijenit će se **strukturni VAR model**. Varijable u ovom istraživanju su: investiciono razvojni fond, BDP, stopa zaposlenosti, i deficit. Uključit će se mjesečni podaci od 1. januara 2006. do 31. decembra 2019.

Sljedeće jednačine predstavljaju procijenjen model:

$$y_t = b_{11}^1 y_{t-1} + b_{12}^1 irf_{t-1} + b_{13}^1 z_{t-1} + b_{14}^1 d_{t-1} + b_{11}^2 y_{t-2} + b_{12}^2 irf_{t-2} + b_{13}^2 z_{t-2} + b_{14}^2 d_{t-2} + e_{1t} \quad (1)$$

$$irf_t = b_{21}^1 y_{t-1} + b_{22}^1 irf_{t-1} + b_{23}^1 z_{t-1} + b_{24}^1 d_{t-1} + b_{21}^2 y_{t-2} + b_{22}^2 irf_{t-2} + b_{23}^2 z_{t-2} + b_{24}^2 d_{t-2} + e_{2t} \quad (2)$$

$$z_t = b_{31}^1 y_{t-1} + b_{32}^1 irf_{t-1} + b_{33}^1 z_{t-1} + b_{34}^1 d_{t-1} + b_{31}^2 y_{t-2} + b_{32}^2 irf_{t-2} + b_{33}^2 z_{t-2} + b_{34}^2 d_{t-2} + e_{3t} \quad (3)$$

$$d_t = b_{41}^1 y_{t-1} + b_{42}^1 irf_{t-1} + b_{43}^1 z_{t-1} + b_{44}^1 d_{t-1} + b_{41}^2 y_{t-2} + b_{42}^2 irf_{t-2} + b_{43}^2 z_{t-2} + b_{44}^2 d_{t-2} + e_{4t} \quad (4)$$

gdje y_t označava jaz bruto domaćeg proizvoda, $t - 1$ i $t - 2$ je docnja prvog reda, docnja drugog reda i sl., irf_t označava Investicioni-razvojni fond, z_t označava zaposlenost, i d_t označava spoljnotrgovinski robni deficit Crne Gore.

Što se tiče dodatnih kvantitativnih istraživačkih metoda, primijenit će se i metodologija Metrike proizvodnog prostora.

Glavnu dokumentacionu osnovu istraživanja čine noviji naučni radovi u oblasti finansiranja razvoja, objavljeni u referentnim časopisima, pregledani radovi, kao i knjige i udžbenici koji se bave razvojnom problematikom, međunarodnim i nacionalnim razvojnim institucijama i

modalitetima finansiranja razvoja, kao i međunarodnom trgovinom, gdje je najveći broj inostranih izvora. Važan izvor su i dokumenti crnogorske Vlade po pitanju razvojne i spoljnotrgovinske politike, sektorskih strategija i modaliteta finansiranja razvoja; kao i dokumenti međunarodnih finansijskih institucija. Biće korišćeni i naučni članci koji se bave razvojnom problematikom nedovoljno razvijenih zemalja, kao i zemalja u tranziciji, te zemalja proširenja EU, kojima pripada i Crna Gora, a koji se nalaze u bazama kao što su: EBSCO, Wiley, JSTOR, ScienceDirect, SpringerLink i sl. Biće korišćene i analize Svjetske banke, IMF-a, UNstata, kao i glavnog proizvođača statistike za Evropsku uniju – Eurostat-a, te Uprave za statistiku Crne Gore.

Prikupljanje podataka se realizuje korišćenjem dostupnih baza podataka i literature, kao i pretraživanjem velikog broja specijalizovanih Internet stranica. Obrada podataka će se vršiti korišćenjem ekonometrijskih i statističkih programa, kao što su Eviews i MatLab.

Očekivani naučni doprinos

Budući da je ovo u međunarodnim naučnim krugovima veoma aktuelna tema, odlučio sam se da upravo ova tema bude predmet istraživanja u okviru moje doktorske disertacije i da svojim istraživanjem dam doprinos u vidu uticaja nacionalnih razvojnih i finansijskih institucija na rast konkurentnosti i supstituciju uvoza u Crnoj Gori.

Pretpostavka ostvarivanja osnovnih razvojnih ciljeva i projektovane razvojne politike Crne Gore, na njenom putu prema EU, treba da budu tzv. zdrave javne finansije, koje omogućavaju razvoj na održivim osnovama i postepeno restrukturiranje i jačanje otpornosti naše ekonomije na rastuće eksterne šokove. Navedeno bi se moglo postići i makroekonometrijskim mjerenjem vitalnih varijabli koji određuju nivo stabilnosti i konvergencije Crne Gore realizacijom specifičnih kreditnih linija IRF-a, koje će svoju aktivnost proširiti i na davanje garancija. Istraživanje će doprinijeti boljem razumijevanju složenosti mehanizma ekonomskog upravljanja, u kome je fokus istraživanja na uticaj IRF-a na rast konkurentnosti i supstituciju uvoza u Crnoj Gori.

Crna Gora se obavezala da postepeno uskladi svoju ekonomsku politiku sa EU i Evropskom monetarnom unijom, a ovakva istraživanja bitna su ne samo za naučnu, već i za poslovnu zajednicu, kako bi se razumjela završna faza procesa pristupanja EU i ključne promjene u procesu donošenja odluka u okviru mehanizma ekonomskog upravljanja (supranacionalnog mehanizma koordinacije ekonomskih politika država članica EU), a koje se tiču specifičnih modela finansiranja razvoja. Crna Gora se prilagođava mehanizmu EU ekonomskog upravljanja, kroz pripremanje trogodišnjih programa ekonomskih reformi, gdje su strukturne reforme i modeli finansiranja razvoja, ključni elementi programa, zajedno sa makroekonomskim i fiskalnim projekcijama. Značajan akter u smanjenju strukturnih disproporcija svakako je IRF.

Korišćenjem navedenih naučno-istraživačkih metoda, analiziraće se i mjeriti uticaj promjene investicija IRF-a (potencijalnog nosioca rasta industrijske proizvodnje, ali i rasta u cjelini) i njegove strukturne diversifikacije na nivo razvoja u Crnoj Gori, u postojećim uslovima i u uslovima potencijalnog rasta obima proizvodnje. Navedeno će posljedično pomoći kreatorima politika da stabilizuju trgovinski bilans, smanje zaduženost i odnos duga u BDP-u, da podstaknu rast produktivnosti, smanjenje nezaposlenosti, smanjenje proizvodnog jaza i time ograniče spoljašne šokove u Crnoj Gori. Istovremeno, kroz navedeno istraživanje analiziraju se neophodni uslovi koje Crna Gora vođenjem efikasne ekonomske politike ostvaruje, a to su uslovi koji je kvalifikuju za buduće članstvo u EU odnosno EMU.

Većina postojeće literature je uglavnom na engleskom jeziku i ne tiče se konkretno Crne Gore, tako da svojim istraživanjem želim ovu problematiku da približim domaćoj zainteresovanoj javnosti.

Spisak objavljenih radova kandidata

- Djurović G., Muhadinović M., Bojaj M.M., **Djurović V.** (2018). Agenda 2030: measuring progress in the Montenegro's national strategy for sustainable development, chapter in Book "Statistics", edited by Turkment Goksel, /ISBN: 978-953-51-6185-1/. InTechOpen, UK, 2018; [DOI: 10.5772/intechopen.91731](https://doi.org/10.5772/intechopen.91731);
- Djurovic G., Cetkovic J., **Djurovic V.**, Jablan N. (2018). "Paris Agreement and Montenegro's INDC: assessing the environmental, social and economic impacts of selected investment", Polish Journal of Environmental Studies, Volume 26, No. 3, 2018; ISBN 1230-1485 DOI: [10.15244/pjoes/76308](https://doi.org/10.15244/pjoes/76308),
- Djurovic G., **Djurovic V.**, Bojaj B.M. (2020), Macroeconomic Effects of COVID-19 in Montenegro: A Bayesian VARX Approach, Financial Innovation 6, 40 (2020). <https://doi.org/10.1186/s40854-020-00207-z> , A Springer OA Journal;

Popis literature

1. Achemoglu D. (1997). Training and innovation in an imperfect labour market, Review of Economic Studies, 64: 445-464;
2. Adewale, R.A. (2017). Import substitution industrialisation and economic growth – Evidence from the group of BRICS countries, Future Business Journal, Volume 3, Issue 2, December 2017, pp. 138-158, doi:10.1016/j.fbj.2017.06.001
3. Anderson, J. E., Larch, M., & Yotov, Y. V. (2020). Transitional Growth and Trade with Frictions: A Structural Estimation Framework†, The Economic Journal, doi:10.1093/ej/ueaa020
4. Balassa, B. (1988). The lessons of East Asian development: An overview. Economic Development and Cultural Change, 36: 273–290.
5. Bauer, P.T. (1984). Reality and Rhetoric: Studies in the Economics of Development, London: Weidenfield & Nicolson, London;
6. Bhagwati, N.J. (1988). Poverty and public policy, World Development, 16: 539–555;
7. Bjelić, P. (2003). Model spoljnotrgovinske politike Evropske unije, Economic Annals, Vol 4, Issue 156, 141-147, DOI: 10.2298/EKA0356131B
8. Bjelić, P. (2003). Ekonomika međunarodnih odnosa, Prometej, Beograd;
9. Bjelić, P. (2004). Nekarinske barijere u međunarodnoj trgovini, Prometej, Beograd;
10. Bjelić, P. (2015) Building Competitiveness and Increasing Trade Potential in the Western Balkans: Policy Making in Preparing for European Integration. In: Thomas M., Bojicic-Dzelilovic V. (eds) Public Policy Making in the Western Balkans. Springer, Dordrecht. pp. 68-89. https://doi.org/10.1007/978-94-017-9346-9_4;
11. Bjelić, P. (2015). Building Competitiveness and Increasing Trade Potential in the Western Balkans: Economic Policy Making in Preparing for European Integration, in: Margo Thomas and Vesna Bojicic-Dzelilovic (editors) "Public Policy Reform in the Western Balkans: Case Studies of Actors, Networks and Coalitions" Springer Science and Business Media B.V. Netherlands, pp.69-89. 2015. ISBN 978-94-017-9346-9;
12. Bjelić, P. (2018). Međunarodna trgovina, Teorija, poslovanje, politika, CID, Ekonomski fakultet u Beogradu;
13. Bjelić, P., Dragutinović Mitrović, R. (2012). The Effects of Competing Trade Regimes on Bilateral Trade Flows: Case of Serbia, *Proceedings of Rijeka Faculty of Economics - Journal of Economics and Business*, vol. 30, no. 2, 2012, 267-294;
14. Breton, R. (2014). A Human Capital Theory of Growth: New Evidence for an Old Idea, Vol 14-13, Center for Research in Economics and Finance (CIEF), [doi:10.2139/ssrn.2456903](https://doi.org/10.2139/ssrn.2456903);

15. Buchanan, J.M. (1954). Social choice, democracy and free markets, *Journal of Political Economy*, 62: 114–123;
16. Burda M., Wyplosz C. (2012). *Macroeconomics: A European text, Fifth Edition* (prevod, Popović Danica, Ekonomski fakultet, Beograd);
17. Callaway J. M., Kaščelan S. i Marković M. (2010). *Ekonomski uticaj klimatskih promjena u Crnoj Gori*, UNDP, GEF, Ministarstvo održivog razvoja i turizma;
18. Centralna banka Crne Gore, *Platni Bilans*, 2020; <https://www.cbcg.me/me/statistika/statisticki-podaci/ekonomski-odnosi-sa-inostranstvom/platni-bilans>;
19. Chenery, H. (1979). *Structural change and development policy*, Oxford University Press;
20. Chenery, H. (1983). Interaction between theory and observation in development, *World Development*, 11(10), 853–861, doi:10.1016/0305-750x(83)90068-2
21. Copstake J. (1999). *Theories of Economic Development*, UNESCO Encyclopedia of the Life Sciences, 2nd draft (<https://personal.utdallas.edu/~mjleaf/Copstakeunesco.html>);
22. Cvetanović, S. (1997) *Teorija privrednog razvoja*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd;
23. Dalberg. (2010). *The Growing Role of the Development Finance Institutions in International Development Policy*, Dalberg Global Development Advisors, Copenhagen; (https://www.deginvest.de/DEG-Documents-in-English/Download-Center/EDFI_The-growing-role-of-DFIs-in-International-Development-Policy_2010.pdf);
24. Dalberg. (2011). *Report on Support to SMEs in Developing Countries through Financial Intermediaries*, Dalberg Global Development Advisors, Copenhagen; (https://www.eib.org/attachments/dalberg_sme-briefing-paper.pdf);
25. Dickinson, T. (2012). *Development Finance Institutions: Profitability Promoting Development*. (<http://www.oecd.org/dev/41302068.pdf>);
26. Djurović G. (2012). *Evropska unija i Crna Gora, politika proširenja*, Ekonomski fakultet, Podgorica;
27. Djurovic G., Milovic N. (2013). *Fulfilling the Goals of Europe 2020 Strategy in the Context of Competitiveness Growth*, Conference "The Global Economic Crisis and the Future of European Integration", Nis, Serbia, 18. October 2013 (published in "Economic themes" Vol 4/2013, 695-712);
28. Domar E. (1946), *Capital Expansion, Rate of Growth and Employment*, *Econometrica*, 14(2): 137-147. doi: 102307/1905364;
29. Dragutinović, D., Filipović, M., Cvetanović, S. (2005). *Teorija privrednog rasta i razvoja*, Ekonomski fakultet, Beograd; 567-587;
30. Dragutinovic-Mitrovic R., Bjelic P. (2015). *Trade regimes and bilateral trade in the EU enlargement process: Focus on the Western Balkans*, *Acta Oeconomica*, vol. 65/2, 249-270, DOI: 10.1556/032.65.2015.2.4;
31. Duican E.R., Pop A. (2015). *The implications of credit activity on economic growth in Romania*, *Procedia Economics and Finance*, Vol. 20, 195-201; doi: 10.1016/S2212-5671(15)01286-1;
32. Edwards, S. (1998). *Openness, Productivity and Growth: What Do We Really Know?* *The Economic Journal*, 108(447), 383–398. doi:10.1111/1468-0297.00293
33. Ershovaa, I., Ershov, A. (2016). *Development of a strategy of import substitution*, *Procedia Economics and Finance* 39 (2016) 620 – 624, doi: 10.1016/S2212-5671(16)30308-2
34. European Commission (2021). *European Economic Forecast, Winter 2021*, 11/02/2021;
35. Gaćeša, R. (2010). *Pojam i suština razvojnih banka*, *Bankarstvo*, Vol. 7-8/2010; 66-79;
36. Griffith-Jones, S., Ocamo, J.A. (2018). *The future of national development banks*, Oxford University Press: 1-38;
37. Gössinger A., Raza W. (2011). *Bilateral Development Finance institutions in Europe, A comparative analysis of DEG, CDC, FMA and NORFUND with recommendations for development policy*, Working paper 29, Austrian Research Foundation for International Development, Vienna; https://www.researchgate.net/publication/258359571_Bilateral_Development_Finance_instit

- utions_in_europe_a_comparative_analysis_of_DEG_CDC_FMA_and_NORFUND_with_recommendations_for_development_policy/references
38. Gyimah, A. G., & Agyeman, A. S. (2019). A Study on How Development Finance Institutions Support SMEs: A Case Study of International Finance Corporation. *International Journal of Financial Research*, 10(2), 27. doi:10.5430/ijfr.v10n2p27
 39. Hall, R. E., and Jones, C. I. (1999). Why Do Some Countries Produce So Much More Output Per Worker Than Others?" *Quarterly Journal of Economics*, v114, n1, 83-116;
 40. Harrod R.F. (1939). An Essay in Dynamic Theory, *The Economic Journal*, 49(193): 14-33, doi: 10.2307/2225181;
 41. Hausmann R., Rodrik D. and Velasco A. (2006). Getting the diagnosis right, *Finance and Development*, 43;
 42. Hoff K., Stiglitz E. J. (2001). Modern Economic Theory and Development, ch.11 in the book: *Frontiers of the Development Economics* (eds Stiglitz J., Meier G.), World Bank, Oxford University Press;
 43. Horsten J., Stavenuiter S. (2010). FMO Annual Evaluation Review 2009/2010, Dealing with changing conditions in FMO's markets, Dutch Entrepreneurial Development Bank, https://www.fmo.nl/1/nl/library/download/urn:uuid:76fd7d75-2460-4794-a238-e35685fedf9c/evaluation+report+2009.pdf?format=save_to_disk&text=.pdf
 44. Jacimovic D., Dragutinović Mitrović R, Bjelić P., K. Tianping K. & Rajkovic M., The role of Chinese investments in the bilateral exports of new E.U. member states and Western Balkan countries, *Economic Research - Ekonomska Istraživanja*, Volume 31, 2018 - Issue 1, 1185-1197, <https://doi.org/10.1080/1331677X.2018.1456357>
 45. Jednak, S., Parežanin M., Kragulj D. (2016), Domestic and International Sources of Funding Economic Development of Serbia, *InfoM, Faculty of Organisational Sciences*, Vol. 59/2016: 4-11. Pristup 11.02.2021. sa <https://infom.fon.bg.ac.rs/index.php/infom/article/view/2075/2047>
 46. Johnson H. (2013). *International Trade and Economic Growth*, (Collected Works of Harry Johnson), Routledge, Taylor and Francis Group;
 47. Kawa, P., Wajda-Lichy, M., Fijorek, K., & Denkowska, S. (2020). Do Finance and Trade Foster Economic Growth in the New EU Member States: Granger Panel Bootstrap Causality Approach. *Eastern European Economics*, 1–20. doi:10.1080/00128775.2020.1762497
 48. Kemal, A. (2000). Financing Economic Development. *The Pakistan Development Review*, 39(4), 293-311. Retrieved February 11, 2021, from <http://www.jstor.org/stable/41261111>;
 49. Korkmaz, S. (2015). Impact of bank credits on economic growth and inflation. *Journal of applied finance and banking*, 5(1), 57-69;
 50. Krueger O.A: (1990), Government Failures in Development, *Journal of Economic Perspectives*, 4(3), 9-23;
 51. Lal D. (1985). *The Poverty of Development Economics*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press;
 52. Lewis, A. (1954). Economic Development with Unlimited Supplies of Labour, *the Manchester School*, Vol. 22, Issue 2, 139-191;
 53. Lipovina – Božović M., Cerović – Smolović J. (2016). Evidence on Economic Growth and Financial Development in Montenegro, *Management*, No. 11, Vol. 4, 349-365, (http://www.fm-kp.si/zalozba/ISSN/1854-4231/11_349-365.pdf);
 54. Little I. (1982). *Economic Development: Theories, Policies, and International Relations*, New York: Basic
 55. Lucas R.B. (1988). On the mechanics of economic development, *Journal of Monetary Economics*, 22 (1988): 3–42;
 56. Lucas R.B. (1990). Why doesn't capital flow from rich to poor countries?, *AEA Papers and Proceedings*, 80: 92–96;
 57. Mankiw, N. Gregory, Romer, David, and Weil, David N. (1992). A Contribution to the Empirics of Economic Growth, *Quarterly Journal of Economics*, v107, Issue 2, 407-437;
 58. March, J., Olsen J.P. (1989). *Rediscovering Institutions: The Organizational Basis of Politics*, Free Press, New York;

59. Massa I. (2011). Impact of multilateral development finance institutions on economic growth, Overseas Development Institute, London; (https://www.researchgate.net/profile/Isabella_Massa/publication/265263955_Impact_of_multilateral_development_finance_institutions_on_economic_growth/links/5693c2f608ae425c6895fe30.pdf);
60. Milović N., (2012) Zajedničko tržište i politika konkurencije Evropske unije. Univerzitet Crne Gore - Ekonomski fakultet,
61. Montenegrin Employers Federation (2016). Access to Financial Resources in Montenegro – The Enabling Environment for Sustainable Enterprises in Montenegro, Report; (<http://poslodavci.org/en/publications/access-to-financial-resources-in-montenegro>);
62. Moslener, U., Thiemann, M., Volberding, P. (2018). National Development Banks as Active Financiers: The Case of KfW, in The Future of national development banks (edited by Griffith-Jones, S., Ocamo, J.A.), The initiative for policy dialogue series, Oxford University Press: 63-86; DOI:10.1093/oso/9780198827948.003.0003;
63. Obradovic S., Lojanica N. (2019). Export-Led Growth: Evidence from Post-Communist Serbia, Romanian Journal of Economic Forecasting – XXII (2) 2019, pp.131-145;
64. Piketty T. (2013). Le capital au XXI siècle, Éditions du Seuil, Harvard University Press (Kapital u XXI stoleću, prevod, Akademska knjiga, Beograd, 2015);
65. Rajkovic M., Bjelic P., Jacimovic D., Verbic M. (2019). The impact of the exchange rate on the foreign trade imbalance during the economic crisis in the new EU member states and the Western Balkan countries, *Economic Research - Ekonomska Istraživanja*, Volume 33, 2020 - Issue 1, 182 - 203, <https://doi.org/10.1080/1331677X.2019.1708771>
66. Ray D. (2008), Development economics, in: L. Blume, S. Durlauf (Eds.), The New Palgrave Dictionary of Economics, Palgrave, (<https://debrajray.com/wp-content/uploads/2017/12/SympIntro.pdf>);
67. Rodriguez F., Rodrik D. (1999). Trade policy and economic growth: A skeptic's guide to the cross-national evidence, NBER Working paper series, Working paper 7081, National Bureau of Economic Research, Massachusetts, (<https://www.nber.org/papers/w7081.pdf>);
68. Romer, P.M. (1986). Increasing returns and long run growth, *Journal of Political Economy*, 94: 1002–1037;
69. Rosić, I. (2000) Rast, strukturne promene i funkcionisanje privrede, Komino Trade, Kraljevo;
70. Rostov, W.W. (1960). The Stages of Economic Growth: A Non-Communist Manifesto, Cambridge University Press, Chapter 2, the Five Stages of Growth, 4-16;
71. Schultz, T. W. (1961). Investment in Human Capital, *American Economic Review*, v51, n1, 1-17;
72. Sen A. (2013). Inequality Re-examined, Oxford Scholarship Online, DOI:10.1093/0198289286.001.0001;
73. Solow, R.M.(1956). A contribution to the theory of economic growth, *Quarterly Journal of Economics*, 70: 65–94.
74. Tashevska, B., Trenovski, B., & Trpkova - Nestorovska, M. (2020). The Government Revenue–Expenditure Nexus in Southeast Europe: A Bootstrap Panel Granger-Causality Approach. *Eastern European Economics*, 1–18. doi:10.1080/00128775.2020.1724156
75. Todaro M., Smith S. (2015). Economic development, Pearson;
76. UN (2015). Transforming our world: the UN 2030 Agenda for sustainable development, Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015, A/RES/70/1, UN, New York.
77. UNDP (2020). Identifikacija poljoprivrednih proizvoda sa najvećom dodatom vrijednošću na teritoriji Crne Gore i analiza njihovih „lanaca vrijednosti“ sa posebnim fokusom na životnu sredinu, Januar 2020, E co Ltd., UK;
78. UNDP (2020). Mehanizam finansiranja: dizajn i primjena šema plaćanja na osnovu učinka, Medix, Podgorica;
79. UNDP (2020). Procjena uticaja COVID-19 na poslovni sektor i perspektive rasta ekonomije Crne Gore, Privremeni izvještaj, 17 jul 2020;

- (https://www.me.undp.org/content/montenegro/en/home/library/economy_environment/Covid19EconomicImpactAssessment.html);
80. UNDP (2020). Studija o politikama i podsticajima za zeleni biznis u Crnoj Gori sa fokusom na poljoprivredu, energetiku i turizam, Fidelity consulting Podgorica;
 81. Uvalic, M. (2014). Structural problems of the Western Balkan economies, in book: EU enlargement between conditionality, progress and enlargement fatigue, Aspen Institute, German: 83-86;
 82. World Bank Group, (2017). The Western Balkans: Revving up the engines of growth and prosperity (Report No. ACS22690). Washington, D.C.: World Bank Group. Retrieved from <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/28894/ACS22690.pdf>;
 83. World Bank (2021). Global Economic Prospects, January 2021;
 84. Živković O., Bjelić P. (2017). An Analysis of International Trade of Montenegro Using Statistics on the Operation of Transnational Corporations' Affiliates, Journal of Central Banking Theory and Practice, Vol.6, No.1, 2017, 145-163, DOI:10.1515/jcbtp-2017-0008;

Propisi

- Zakon o privrednim društvima ("Sl.list CG", br. 65/20);
- Zakon o Centralnoj banci Crne Gore ("Sl.list CG", br. 40/10, 46/10, 6/13, 70/17);
- Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju ("Sl.list CG", br. 56/09, 18/11, 40/11, 34/14, 1/15, 30/17, 51/17);
- Zakon o šumama ("Sl.list CG", br. 74/10, 40/11, 47/15);
- Zakon o energetici ("Sl.list CG", br. 5/16, 51/17, /20);
- Zakon o zaštiti životne sredine („Sl.list CG“ br. 52/16, 73/19);
- Zakon o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena („Sl.list CG“ br. 73/19);
- Zakon o industrijskim emisijama („Sl.list CG“ br. 17/19);
- Zakon o klasifikaciji djelatnosti, (Sl.list CG, br. 80/11);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl.list CG", br. 47/08, 4/11, 22/17);
- Energetski bilans Crne Gore za 2020. godinu („Sl.list CG“ br. 79/16).
- Uredba o nacionalnoj listi indikatora životne sredine, („Sl.list CG“ br. 19/13);
- Zakon o investiciono-razvojnog fondu, („Sl.list CG“ br. 88/09, 40/10, 80/17);
- Statut Investiciono-razvojnog fonda, („Sl.list CG“ br. 25/10, 26/11, 3/12, 16/12, 10/14, 82/17, 15/18, 58/18, 55/19);
- Uredba o aktivnostima odnosno djelatnostima koje emituju gasove sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte („Sl.list CG“ br. 8/20);
- Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje ušteda energije sa prilogom obračuna indikatora, uključujući i proračun smanjenja emisija CO2 („Sl. list CG", br. 22/16);
- Pravilnik o minimalnim zahtjevima energetske efikasnosti zgrada ("Sl.list CG", br. 75/15);
- Uputstvo o mjerama energetske efikasnosti i smjernicama za njihovo sprovođenje ("Sl.list CG", br. 73/15);
- Odluka o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u poslovanju Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore ("Sl.list CG", br. 79/18)
- Odluka o načinu izračunavanja koeficijenta adekvatnosti kapitala Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore ("Sl.list CG", br. 79/18)
- Odluka o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine, („Sl.list CG“, br. 81/18);
- Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju (“Sl. list CG” br. 56/09, 18/11, 40/11, 34/14, 1/15, 30/17 and 51/17);
- Zakon o potvrđivanju Okvirnog sporazuma između Crne Gore koju predstavlja Vlada Crne Gore i Evropske komisije o pravilima za sprovođenje finansijske pomoći Unije Crnoj Gori u okviru instrumenta prepristupne podrške IPA II (“Sl. list CG”. – Međunarodni sporazumi, br. 2/16);

- Zakon o regionalnom razvoju ("Sl. list CG", br. 20/11, 26/11, 20/15 i 47/19);
- Zakon o šemama kvaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ("Sl. list CG", br. 22/17);
- Zakon o turizmu i ugostiteljstvu ("Sl. list CG", br. 2/18, 4/18, 13/18, 25/19, 67/19);
- Zakon o uređenju tržišta poljoprivrednih proizvoda ("Sl. list CG" br. 51/17);
- Zakon o kontroli državne pomoći ("Sl. list CG", broj 12/18);

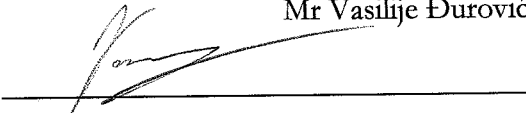
Strateški dokumenti i izvještaji

- Generalni Sekretarijat Vlade Crne Gore, Metodologija za razvoj politika, izradu i praćenje dokumenata strateškog planiranja, 2018.
- IRF, Investiciono razvojni fond Crne Gore AD, Godišnji plan rada za poslovnu 2020. godinu, decembar 2019.
- IRF, Investiciono-razvojni fond, Godišnji program rada za 2020, 19.12.2019. godine;
- IRF, Izvještaj o radu IRF CG AD za 2019. godinu, Vlada Crne Gore, 14.5.2020;
- IRF, Predlog izmjena i dopuna Srednjoročnog plana Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D. za period 2019-2022. godine usljed novonastale situacije izazvane pandemijom korona virusa, IRF CG AD, Vlada Crne Gore, 14.5.2020.
- IRF, Programi finansijske podrške za 2020;
- IRF, Programi finansiranja zaštite životne sredine, energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije, IRF, 2019;
- IRF, Sporazum o saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma u okviru programa „Sva čuda Crne Gore“, IRF, 2016;
- IRF, Sporazum o saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma u okviru „Programa subvencionisanja kamatne stope na kredite odobrene privrednim društvima i preduzetnicima iz oblasti turizma i ugostiteljstva“, IRF, 2016;
- Ministarstvo ekonomije, Industrijska politika 2019-2023;
- Ministarstvo ekonomije, Izvještaj za 2019;
- Ministarstvo ekonomije, Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030 (2014) i povezani Akcioni plan za period 2021-2025;
- Ministarstvo ekonomije, Strategija za energetske efikasnost Crne Gore do 2025;
- Ministarstvo ekonomije, Četvrti akcioni plan energetske efikasnosti Crne Gore za period 2019-2021.;
- Ministarstvo ekonomije, Izvještaj o realizaciji Energetskog bilansa za 2019 godinu, februar 2020.
- Ministarstvo ekonomije, Izvještaj o realizaciji Nacionalnog akcionog plana korišćenja energije iz obnovljivih izvora do 2020. godine, za period 2016-2017, 26.12.2019.
- Ministarstvo finansija, Izvještaj o javnom dugu Crne Gore na dan 31.12.2019. godine, 9.4.2020.;
- Ministarstvo finansija, Pravci razvoja Crne Gore 2018.-2021. godine, decembar 2017. godine
- Ministarstvo nauke, Strategija pametne specijalizacije 2019-2024 sa Akcionim planom;
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Druga nacionalna komunikacija prema UNFCCC, 2015;
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Izvještaj o realizaciji Programa podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2019/2020 godinu sa Javnim pozivima za unaprijedjenje ponude na sjeveru Crne Gore, februar 2020 godine.
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Socio-ekonomska analiza ulaganja za ratifikaciju Pariskog sporazuma, 2017;
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Drugi ažurirani dvogodišnji izvještaj za Crnu Goru (April 2019),
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Inventar gasova 2013;

- Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Izvještaj o implementaciji Nacionalne strategije u oblasti klimatskih promjena 2030 i Akcioni plan, decembar 2018;
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030, 2016;
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Nacionalna strategija za klimatske promjene 2030 sa Akcionim planom za njenu implementaciju, 2016;
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2018/2019 godinu;
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Program razvoja ruralnog turizma sa akcionim planom do 2021. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, 2019.
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Razvoj povoljnijeg ambijenta za zelene poslove i preduzeća u Crnoj Gori, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, ILO, Podgorica, septembar 2017;
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Strategija razvoja turizma Crne Gore do 2020 godine;
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Strategija zaštite od jonizujućeg zračenja, radiacione sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom 2017-2021 sa Akcionim Planom 2017-2021;
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Treći nacionalni izvještaja za Crnu Goru prema UNFCCC, Jun 2020;
- Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Akcioni plan za harmonizaciju sa EU acquis, Poglavlje 11 - Poljoprivreda i ruralni razvoj jul 2015;
- Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Strategija za razvoj poljoprivrede i ruralnih područja 2015-2020, 2015;
- Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Agrobudžet za 2020. godinu;
- Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Akcioni plan za uspostavljanje IACS i Agencije za plaćanja, 2019.
- Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, IPARD II, verzija 1.2, Januar 2019.;
- Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Izvještaj za 2019;
- Ministarstvo finansija, Smjernice makroekonomske i fiskalne politike 2020-2023. godine, 9. jul 2020. godine.
- MUP, Strategija za smanjenje rizika od katastrofa 2018-2023, 2017;
- Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine. 2014;
- Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine - Akcioni plan 2016-2020 godine;
- Vlada Crne Gore, Energetska politika Crne Gore do 2030. godine;
- Vlada Crne Gore, Informacija o finansijskoj podršci Crnoj Gori za sprječavanje širenja i saniranje posljedica epidemije virusa COVID-19, 9.4.2020;
- Vlada Crne Gore, Informacija o realizaciji programa pružanja podrške privredi i zaposlenima, u cilju ublažavanja negativnih efekata epidemije novog korona virusa COVID-19, 14.5.2020;
- Vlada Crne Gore, IPA II 2014-2020, godišnje akcije;
- Vlada Crne Gore, Program ekonomskih reformi za Crnu Goru 2019-2021, januar 2019;
- Vlada Crne Gore, Program ekonomskih reformi za Crnu Goru 2020-2022 godine, januar 2020;

Internet izvori i baze podataka

- <https://www.cbcbg.me/>
- <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>
- <https://www.imf.org/en/Publications/WEO>
- <https://www.monstat.org/cg/>
- <http://www.nefi.eu/our-members/>
- <http://www.oecd.org/>
- <https://unstats.un.org/home/>

<ul style="list-style-type: none"> https://www.worldbank.org/ 		
SAGLASNOST PREDLOŽENOG MENTORA I DOKTORANDA SA PRIJAVOM		
Odgovorno potvrđujem da sam saglasan sa temom koja se prijavljuje.		
Prvi mentor	Prof. dr Predrag Bjelić	<i>Predrag Bjelic</i>
Drugi mentor	/	/
Doktorand	mr Vasilije Đurović	
IZJAVA		
Odgovorno izjavljujem da doktorsku disertaciju sa istom temom nisam prijavio ni na jednom drugom fakultetu.		
U Podgorici, 24. 02. 2021.		
		Mr Vasilije Đurović 

Na osnovu člana 32 stav 1 tačka 14 Statuta Univerziteta Crne Gore, u vezi sa članom 29 Pravila doktorskih studija, Senat Univerziteta Crne Gore, u postupku razmatranja prijedloga Vijeća Ekonomskog fakulteta i na prijedlog Centra za doktorske studije, na sjednici održanoj 21.03.2019. godine, donio je sljedeću

ODLUKU

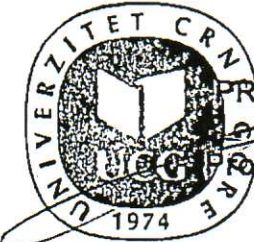
I

Dr Predrag Bjelić, redovni profesor Ekonomskog fakulteta Univeziteta u Beogradu imenuje se za mentora pri izradi doktorske disertacije kandidata mr Vasilija Đurovića.

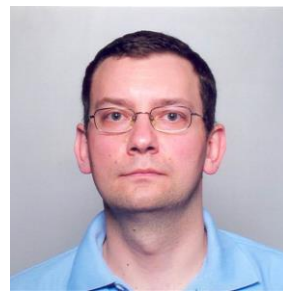
II

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 03-479/2
Podgorica, 21.03.2019. godine


PREDSJEDNIK SENATA
Prof. dr Danilo Nikolić, rektor

Predrag Bjelić



Dr Predrag Bjelić je redovni profesor međunarodne trgovine na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Predaje međunarodnu trgovinu, ekonomiju EU na dodiplomskim studijama i međunarodnu trgovinsku politiku i elektronsku trgovinu na postdiplomskim studijama. Predavao je kao gostujući profesor na mnogim domaćim i međunarodnim obrazovnim institucijama, posebno u regionu jugoistočne Evrope (Univerzitet Crne Gore, Crna Gora; Univerzitet Sv. Ćirila i Metodija u Skoplju, Makedonija; Univerzitet u Banjoj Luci i Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina). i Hercegovina, Univerzitet u Skadru, Albanija). Predrag Bjelić je stručnjak kojeg je izabrala Svjetska trgovinska organizacija i predaje na kursovima trgovinske politike Svjetske trgovinske organizacije. Predrag je takođe koordinator kurseva trgovinske politike UNCTAD-a za zemlje u tranziciji. Učestvuje u mnogim međunarodnim i regionalnim naučnim projektima i radi kao konsultant za velike domaće konsultantske firme. Dr Bjelić je član organa Univerziteta u Beogradu, uključujući i Komisiju za nostrifikaciju.

Predrag Bjelić je dr.sc. Ekonomije. Magistrirao je ekonomiju i međunarodne odnose. Njegove akademske posjete uključuju: Londonska škola Ekonomije, London, VB; Harvard Univerzitet, Kembridž, i posjeta Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Oslu, Norveška. Prije nego što se pridružio Ekonomskom fakultetu u Beogradu, dr Bjelić je pet godina radio kao istraživač u Institutu za međunarodnu politiku i ekonomiju u Beogradu i prije dvije godine u Banci Srbije. Još uvijek se bavi naučnim projektima u Institutu za međunarodnu politiku i ekonomiju u Beogradu.

Objavio je više knjiga i napisao više od stotinu naučnih i stručnih radova o međunarodnoj trgovinskoj politici, posebno o STO metrima, necarinskim barijerama, EU integracijama i elektronskoj trgovini, kako na srpskom, tako i na engleskom jeziku. Pohađao je mnoge međunarodne naučne konferencije. Saraduje sa mnogim međunarodnim institucijama (akademska saradnja Svetske trgovinske organizacije, član UNCTAD virtuelnog instituta, član Ekonomskog naučnog udruženja -NDE, član Udruženja međunarodnog prava Srbije, akademska saradnja LSE i dr.). Dr Bjelić takođe sprovodi istraživanja u oblasti međunarodne političke ekonomije.

Poslovna adresa: Univerzitet u Beogradu, Ekonomski fakultet
Kamenička 6
11000 Beograd, Srbija

Telefon: (+381) 11 3021044

Mobilni telefon: (+381) 63 383594

Fax: (+381) 11 2639560

E-mail: bjelic@ekof.bg.ac.rs

Odabrane publikacije

Knjige

Predrag Bjelić "Elektronsko trgovanje – elektronsko poslovanje u međunarodnoj trgovini" (Electronic Trading - Electronic Business in International Trade), Institut za međunarodnu politiku i ekonomiju, Beograd, 2000.

Predrag Bjelić "Svetska trgovinska organizacija" (World Trade Organization), Prometej, Beograd, 2002.

Predrag Bjelić "Ekonomika međunarodnih odnosa" (Economics of International Relations), Prometej, Beograd, 2003.

Predrag Bjelić "Necarinske barijere u međunarodnoj trgovini" (Non-tariff Barriers in International Trade), Prometej, Beograd, 2004.

Predrag Bjelić "Međunarodna trgovina" (International Trade), Ekonomski fakultet, Beograd, 2008.

Predrag Bjelić (koautor) "Svetska privreda u informatičkoj eri" (World Economy in the Informatics Era), Institutu za međunarodnu politiku i ekonomiju, Beograd, 2002.

Predrag Bjelić "Međunarodna trgovina" (International Trade), Ekonomski fakultet, Beograd, treća revidirana edicija, 2011.

Predrag Bjelić "Globalna elektronska trgovina" (Global Electronic Commerce), Ekonomski fakultet, Beograd, 2012.

Odabrani članci i Poglavlja u knjigama na engleskom jeziku

Predrag Bjelić "Competitiveness of the Serbian Economy in 2002: Microeconomic Factors of Competitiveness" Conference Proceedings, 2nd International Conference "An Enterprise Odyssey: Building Competitive Advantage" University of Zagreb, Faculty of Economics, Zagreb, 17-19. June 2004, pp. 86-98.

Predrag Bjelić "Turkish Economic Interests in the Western Balkans" *Review of International Affaires*, Belgrade, Vol. LIV, No. 1109, January-March 2003, pp. 44-53.

Predrag Bjelić "External Trade of the Federal Republic of Yugoslavia" *Euroglob*, Centre for International Studies and Relations, Bucharest, Nr. 3, Year III, 2003, pp. 17-26.

Predrag Bjelić "Trade Policy of the European Union as a Factor of Regional Trade Integration in Southeast Europe" Discussion Paper, London School of Economics and Political Science, London, September 2005 (Internet, www.lse.ac.uk).

Predrag Bjelić "Serbia and Montenegro in World Trade and Possibilities of Trade Cooperation with India" in: Charan D. Wadhwa and Vatroslav Vekarić (editors) "India and Serbia and Montenegro re-engagement: Regional and Bilateral Dimensions" APH Publishing, New Delhi, 2005, pp. 331-342. (ISBN 81-7648-961-1).

Predrag Bjelić "Trends and Regulation of Trade Cooperation Between Serbia and Kosovo" *Economic Themes*, Year XLIII, No. 6/2005, p. 11-24. (YU ISSN 0353-8648)

Predrag Bjelić "World Trade Organization and Serbia: Proliferation of Customs Territories" in: Prof. Sergein F. Sutyurin (editor) "Международная торговая система (International Trading System), International Banking Institute, St. Petersburg, Russia, 2007, pp.68-82. (ISBN 978-5-903028-45-0)

Predrag Bjelić "International Trade" u: Mary Kaldor, Vesna Bojičić Dželilović i Denisa Kostovicova (editors) "Social Science in South East Europe Syllabus Handbook" London School of Economics, Centre for the Study of Global Governance, 2007, pp. 20-28.

Predrag Bjelić "Trade Facilitation: Removing Administrative Trade Barriers" *Халукаралук бусинесс университету хабархису* / Вестник Университета междунородного бусинеса, Казакстан, номери 1(11), 2009, p. 110-118 (ISSN 1990-5580)

Predrag Bjelić, Radmila Dragutinović Mitrović "The Effects of Competing Trade Regimes on Bilateral Trade Flows: Case of Serbia" *Proceedings of Rijeka Faculty of Economics - Journal of Economics and Business*, vol. 30, no. 2, 2012, pp. 267-294. **SSCI**

Predrag Bjelić and Ivana Popović Petrović "Developing Countries` Position in International Trade and the Increase of their Competitiveness at the Beginning of the New Century" in: Nebojša Janićijević (editor) "The Role of Contemporary Management and Marketing Methods in Improvement of Competitiveness of the Companies in Serbia within the Process of its Integration to the European Union" CID Faculty of Economics, Belgrade, 2012, pp.407-427.

Predrag Bjelić, Ivan Marković and Ivana Popović Petrović "Transnational Companies and a Changing Structure of International Trade" *Montenegrin Journal of Economics*, Vol. 8, No 4, 2012, pp. 61-77.

Predrag Bjelić "World Trade Organization and the Global Risks" in: Albert Alemano et. al (eds.) "Better Business Regulation in a Risk Society" Springer Science+Business Media, New York, September 2012 (electronic) 2013 (print), pp. 193-206.

(ISBN 978-1-4614-4405-3, DOI: 10.1007/978-1-4614-4406-0_12)

Predrag Bjelić, Danijela Jaćimović and Ivan Tašić "Effects Of The World Economic Crisis on Exports in the CEEC: Focus on the Western Balkans" *Economic Annals*, Volume LVIII, No. 196 / January – March 2013, pp. 71-98. **SCOPUS**.

Predrag Bjelić "Building Competitiveness and Increasing Trade Potential in the Western Balkans: Economic Policy Making in Preparing for European Integration" in: Margo Thomas and Vesna Bojicic-Dzelilovic (editors) "Public Policy Reform in the Western Balkans: Case Studies of Actors, Networks and Coalitions" Springer Science and Business Media B.V. Netherlands, pp.69-89. 2015.

ISBN 978-94-017-9346-9 print 2015 ISBN 978-94-017-9345-2.

Dragutinovic-Mitrovic, Radmila and Bjelic, Predrag "Trade Regimes and Bilateral Trade in the EU Enlargement Process: Focus on the Western Balkans" *Acta Oeconomica*, (2015), vol. 65/2, pp. 249-270. **SSCI**

Olivera Živković, Predrag Bjelić "An Analysis of International Trade of Montenegro Using Statistics on the Operation of Transnational Corporations' Affiliates" *Journal of*

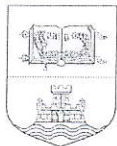
Central Banking Theory and Practice, Vol.6, No.1, 2017, pp.145-163, DOI:10.1515/jcbtp-2017-0008, ISSN 2336-9205 (SCOPUS lista, EconLit lista)

D. Jacimovic, R. Dragutinović Mitrović, P. Bjelić, K. Tianping & M. Rajkovic "The role of Chinese investments in the bilateral exports of new E.U. member states and Western Balkan countries" *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, Volume 31, 2018 - Issue 1, pp.1185-1197, <https://doi.org/10.1080/1331677X.2018.1456357> (SSCI)

Odabrani projekti:

1. Projekat "Integrating Serbia and Montenegro into the Globalised Trading Environment" Univerzitet Harvard, Boston, SAD, 2005.
2. Projekat "Strategijske odrednice tranzicije Srbije u savremenim međunarodnim političkim i ekonomskim procesima", Institut za međunarodnu politiku i privredu, Projekat za Ministarstvo za nauku i tehnologiju Republike Srbije br. 1421, Beograd, 2002-2005. godine
3. Projekat "Srbija i savremeni svet: Perspektive i putevi učvršćivanja spoljnopolitičkog, bezbedonosnog i spoljnoekonomskog položaja Srbije u savremenim procesima u međunarodnoj zajednici" Institut za međunarodnu politiku i privredu, Projekat za Ministarstvo za nauku i tehnologiju Republike Srbije br. 149002, Beograd, 2006- 2010.
4. "Strategija razvoja trgovine Republike Srbije" Ekonomski fakultet Beograd, Projekat za Privrednu komoru Srbije i Ministarstvo trgovine, turizma i usluga, 2003. i 2008. godina
5. "Konkurentnost privrede Srbije" Projekat za Narodnu banku Srbije, East West Institut, Beograd, 2003. godina
6. Trgovinska mapa Srbije u: "Konkurentnost privrede Srbije 2", Projekat za Ministarstvo finansija Republike Srbije, Jefferson Institut, Beograd, 2005. godina.
7. Nacrt zakona o elektronskom poslovanju u projektu Nacrta novog zakona o trgovini za Ministarstvo trgovine, turizma i usluga, avgust 2004.
8. "Ekonomska važnost Prevlake" za Ministarstvo inostranih poslova Republike Crne Gore, 1998.
9. Evropski pokret u Srbiji i Kosovski institut za istraživanje i razvoj politika " Zajednička evropska vizija: slobodno kretanje robe i ljudi na Kosovu i u Srbiji " Članak, Beograd i Priština, 2005.
10. "Nacionalni konvent o Evropskoj uniji" Evropski pokret u Srbiji, septembar 2006. - septembar 2007. godine (Ekspert radne grupe "Roba").
11. "Tehničke i administrativne barijere trgovini i WTO" Savetodavni centar za ekonomska i pravna pitanja EU (SCEPP), Beograd, 2003.
12. Projekat Ministarstva obrazovanja nauke i tehnološkog razvoja Srbije "Uloga savremenih metoda menadžmenta i marketinga u unapređenju konkurentnosti preduzeća u Srbiji u procesu njene integracije u Evropsku uniju" (broj 179062) koji izvodi Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu.
13. Projekat Ministarstva obrazovanja nauke i tehnološkog razvoja Srbije "Srbija u savremenim međunarodnim odnosima: Strateški pravci razvoja i učvršćivanja položaja Srbije u međunarodnim integrativnim procesima - spoljnopolitički,

- međunarodni ekonomski, pravni i bezbedonosni aspekti" (broj 179029) koji izvodi Institut za međunarodnu politiku i privredu.
14. FP7 Compete – International comparison of product supply chains in the agro-food sectors: determinants of their competitiveness and performance on EU and international markets, Grant Agreement 3120029, 2012-2015;
 15. Centar za regionalizam "Movement of people and goods between Serbia and Kosovo" EC Commission, Project no. EuropeAid/130847/L/ACT/RS, 2010 i 2011;
 16. Projekat Ministarstva obrazovanja i nauke Republike Makedonije (Министерство за образование и наука) - Можности за унапредување на регионалната трговинска интеграција на Република Македонија (Possibilities for advancement of the regional trade integration of the Republic of Macedonia) projekat Ekonomskog Instituta, Univerzitet Sv. Ćirila i Metodija, Skoplje, Makedonija, 01.01.2010-31.12.2011.
 17. UNCTAD in cooperation with GIZ, Open Regional Fund "Addressing Market Access Barriers in Selected Supply Chains in CEFTA" financed by The German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ), beneficiary CEFTA Parties (Internet, <http://unctad.org/en/pages/MeetingDetails.aspx?meetingid=1133> and <https://www.giz.de/expertise/downloads/giz2016-en-orf-suedosteuroopa-cefta-access-barriers.pdf>).
 18. GIZ, Open Regional Fund "Addressing Market Access Barriers in Selected Supply Chains in CEFTA" Phase II focusing on metals and fresh vegetables, financed by The German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ), beneficiary CEFTA Parties, 2018, Internet, <https://www.giz.de/en/worldwide/20321.html>.
 19. Fondacija za razvoj ekonomske nauke (FREN), Projekat – Unapređenje pozicije Srbije u CEFTA, Korisnik – republički sekretarijat za javne politike, Beograd, 2018.
 20. Evropski pokret Srbija, Projekta – Uticaj SAA i CEFTA na spoljnu trgovinu Srbije, Beograd, 2018, Internet, <http://www.emins.org/wp-content/uploads/2018/06/SAP-CEFTA-WB6.pdf>.



УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
Београд, 18. OCT 2013
3521/1

Адреса: Студентски трг 1, 11000 Београд, Република Србија
Тел.: 011 3207400; Факс: 011 2638818; E-mail: officebu@rect.bg.ac.rs

СЕНАТ УНИВЕРЗИТЕТА
У БЕОГРАДУ

Београд, 16.10.2013. године
06-01 Број: 61202-4358/3-13
МЦ

На основу чл. 65. ст. 2. Закона о високом образовању ("Службени гласник РС", број 76/05, 100/07-аутентично тумачење, 97/08, 44/10 и 93/12), чл. 42. ст. 1. тач. 23. и чл. 43. ст. 4. Статута Универзитета у Београду ("Гласник Универзитета у Београду", број 162/11-пречишћени текст и 167/12), чл. 25. ст. 1. и ст. 2. тач. 1. Правилника о начину и поступку стицања звања и заснивања радног односа наставника Универзитета у Београду ("Гласник Универзитета у Београду", број 142/08, 150/09 и 160/11) и Критеријума за стицање звања наставника на Универзитету у Београду ("Гласник Универзитета у Београду", број 140/08, 144/08, 160/11, 161/11, 165/11), а на предлог Изборног већа Економског факултета, број: 1908/3 од 18.09.2013. године и мишљења Већа научних области правно-економских наука, број: 61202-4358/2-13 од 08.10.2013. године, Сенат Универзитета, на седници одржаној 16.10.2013. године, донео је

О Д Л У К У

БИРА СЕ др Предраг Бјелић у звање редовног професора на Универзитету у Београду-Економски факултет, за ужу научну област Међународни економски односи - Међународна трговина.

О б р а з л о ж е њ е

Економски факултет је дана 22.05.2013. године у листу „Послови“ објавио конкурс за избор у звање редовног професора, за ужу научну област Међународни економски односи - Међународна трговина, због истека изборног периода.

Извештај Комисије за припрему извештаја о пријављеним кандидатима стављен је на увид јавности дана 12.06.2013. године у листу „Новости“.

На основу предлога Комисије за припрему извештаја о пријављеним кандидатима, Изборно веће Економског факултета, на седници одржаној дана 18.09.2013. године, донело је одлуку о утврђивању предлога да се кандидат др Предраг Бјелић изабере у звање редовног професора.

Економски факултет је дана 20.09.2013. године доставио Универзитету комплетан захтев за избор у звање на прописаним обрасцима.

Универзитет је комплетну документацију коју је доставио Факултет ставио на web страницу Универзитета дана 02.10.2013. године.

Веће научних области правно-економских наука, на седници одржаној дана 08.10.2013. године дало је мишљење да се др Предраг Бјелић може изабрати у звање редовног професора.

Сенат Универзитета, на седници одржаној дана 16.10.2013. године разматрао је захтев Економског факултета и утврдио да кандидат испуњава услове прописане чл. 64. и 65. Закона о високом образовању, чланом 124. Статута Универзитета у Београду, као и услове прописане Критеријумима за стицање звања наставника на Универзитету у Београду, па је донета одлука као у изреци.

ПРЕДСЕДНИК СЕНАТА

Ректор


Проф. др Владимир Бумбаширевић

Доставити:

- Факултету (2)
- архиви Универзитета
- сектору 06

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
Број:3521/2
Датум:18.10.2013. године
Београд

На основу чл. 30, 31, 32. и 33. Закона о раду ("Сл. гласник РС" бр. 24/05 и 61/05), члана 65. став 6. Закона о високом образовању, члана 91. став 2. Статута Економског факултета и члана 48. Колективног уговора Економског факултета закључује се

УГОВОР О РАДУ

1. Универзитет у Београду – Економски факултет, Београд (у даљем тексту: Факултет) заснива радни однос са **БЈЕЛИЋ др ПРЕДРАГОМ** (у даљем тексту: Запослени), VIII степен стручне спреме, занимања доктор економских наука са пребивалиштем у Београду, ул. **Омладинских бригада бр.7Д**, број радне књижице 113-1-2435, у звању **редовног професора** за ужу научну област **Међународни економски односи-Међународна трговина**.
2. Запослени ће радити на пословима: остваривања свих облика образовног и научног рада утврђеног наставним планом и то: рад на изради и осавремењивању наставних планова и програма студија који се остварују на Факултету; праћење новина и примена новина у области наставних метода; извођење предавања и вежби на основним, магистарским, специјалистичким и докторским студијама; припрема и обављање испита; консултације са студентима, организовање појединачног и заједничког рада са студентима; менторство у изради дипломског рада и менторски рад са студентима магистарских и докторских студија; учешће у раду комисија за одобравање, оцену и одбрану магистарског рада односно докторске дисертације; остваривање наставе на студијама за иновацију знања, као и на студијама за остваривање програма за стручна усавршавања; иновације у настави; сарадња са сарадницима у току остваривања свих облика наставе; учешће у раду катедре, Научно-наставног већа и других стручних органа и комисија факултета и универзитета; писање уџбеника, приручника, скрипти и друге литературе за потребе студената; праћење домаће и стране литературе; објављивање научних и стручних радова; учествовање у раду на научно-истраживачким и развојним пројектима; учешће у комисијама за избор наставника и сарадника; обављање и других наставно-образовних послова.
3. Запослени и Факултет прихватају сва права, обавезе и одговорности утврђене законом и Колективним уговором и овим уговором.
4. Радни однос заснива се на основу **Одлуке о утврђеном предлогу Изборног већа број 1908/3 од 18.09.2013. године и Одлуке Сената 06-01Број:61202-4358/3-13 од 16.10.2013. године, а по прибављеном мишљењу Већа научних области правно-економских наука, бр:61202-4358/2-13 од 08.10.2013. године. Одлука Сената достављена је Факултету под бројем: 3521/1 од 18.10.2013. године.**
(број и датум одлуке о избору, споразума о преузимању и др.)
5. Запослени заснива радни однос на неодређено време.

6. Запослени заснива радни однос са са пуним радним временом у трајању од 40 часова недељно.
7. Запослени је дужан да ступи на рад 18.10.2013. године.
8. Запослени ће обављати послове у Београду.
9. Пробни рад траје _____.
За време пробног рада запослени ће обављати послове _____.
10. Факултет се обавезује да одмах по ступању запосленог на рад поднесе прописане пријаве на обавезно социјално осигурање и благовремено уплаћује допринос за пензијско, инвалидско и здравствено осигурање за случај незапослености, сразмерно времену проведеном на раду.
11. Запослени има право на одговарајућу зараду, накнаду зараде и друга примања у складу са законом и колективним уговором, сразмерно времену проведеном на раду.
12. Основна зарада запосленог утврђује се на основу коефицијента сложености посла у висини од **9,95** који се множи са ценом рада и према обиму обављених појединачних активности у настави у складу са одредбама Колективног уговора Економског факултета.
Основна зарада наставника се увећава по основу руковођења и координације за проценат утврђен Колективним уговором.
13. Цена рада одређује се у динарском износу од стране руководства зависно од резултата пословања и финансијских могућности Факултета.
14. Исплата зараде и других примања на која запослени има право врши се у два дела у складу са Колективним уговором.
15. Факултет се обавезује да обезбеди и спроводи мере безбедности и здравља на раду, у складу са прописима.
16. Запослени је дужан да се придржава прописаних мера за безбедност и здравље на раду.
17. Запослени не може да ради у своје име и за свој рачун, као и у име и за рачун другог правног лица без сагласности Факултета на пословима који се односе на оснивање конкурентских Факултета у својству оснивача, власника и сувласника; обављања функција декана, продекана и председника или члана Савета; ангажовања у додипломској, последипломској и докторској настави на конкурентском факултету или школи (сталном или повременом држању наставе или испита, менторства и чланства у комисијама);
Забрана конкуренције важи за територију Републике Србије, осим за државне Факултете са којима је закључен споразум о сарадњи, а односи се на послове из основне делатности Факултета.
18. Свака од уговорних страна може да откаже овај уговор, под условом у случајевима утврђеним законом, односно колективним уговором.
19. Запослени има право и дужност да остане на раду у трајању од _____ дана од дана достављања отказа уговора о раду.
20. Посебна права и обавезе: _____.
21. Овај уговор сачињен је у 4 (четири) примерка од којих три задржава Факултет, а један запослени.

ЗАПОСЛЕНИ

Проф. др Предраг Бјелић

За ФАКУЛТЕТ
ДЕКАН

Проф. др Бранислав Боричић

Europass Curriculum Vitae



Lični podaci

Prezime/ Ime

Milović Nikola

Adresa(e)

Jovana Tomaševića 37, 81000 Podgorica, Montenegro

Telefonski broj(evi)

+382 20241138 +382 67 217 216

Broj(evi) faksa

+382 20 244 588

E-mail

nmilovic@ac.me; nmilovic@t-com.me

Državljanstvo

Crnogorsko

Datum rođenja

17.12.1980.

Pol, bračno stanje

oženjen djeca Luka i Nikolina

Radno iskustvo

Od 01.02.2004. Univerzitet Crne Gore Ekonomski fakultet.

Datumi

2016-

Zanimanje ili radno mjesto

DEKAN EKONOMSKOG FAKULTETA UNIVERZITETA CRNE GORE

Datumi

2015-2016

Zanimanje ili radno mjesto

Prodekan

Glavni poslovi i odgovornosti

naučnoistraživački rad i odnos sa biznis zajednicom

Datumi

05.07.2017.-

Zanimanje ili radno mjesto

Vanredni profesor

Glavni poslovi i odgovornosti

Za oblast Ekonomska analiza i politika, predmeti: "Ekonomija Evropske unije", "Zajedničko tržište i politika konkurencije EU"

Ime i adresa poslodavca

Ekonomski fakultet, Univerzitet Crne Gore, Podgorica, Jovana Tomasevica 37, 81000 Podgorica, Crna Gora Univerzitet Crne Gore, obrazovanje

Datumi

03.05.2012.-05.07.2017.

Zanimanje ili radno mjesto

Docent

Glavni poslovi i odgovornosti

Predmeti: "Ekonomija Evropske unije", "Zajedničko tržište i politika konkurencije EU" i "Kohezijska politika i strukturni fondovi EU"

Ime i adresa poslodavca Ekonomski fakultet Podgorica, Jovana Tomasevica 37, 81000 Podgorica, Crna Gora Univerzitet Crne Gore, obrazovanje

Datumi 01.02.2004-03.05.2012.

Zanimanje ili radno mjesto **Saradnik u nastavi**

Glavni poslovi i odgovornosti Predmeti: "Privredni razvoj" Teorija i analiza ekonomske politike, Globalizacija svjetske privrede

Ime i adresa poslodavca Ekonomski fakultet Podgorica, Jovana Tomasevica 37, 81000 Podgorica, Crna Gora Univerzitet Crne Gore, obrazovanje

Vrsta djelatnosti ili sektor Univerzitet Crne Gore, obrazovanje

Datumi 01.07.2008.-01.11.2008.

Zanimanje ili radno mjesto **Stariji stručnjak Ekonomista- Konsultant**

Glavni poslovi i odgovornosti Konsultant na Projektu Jačanja kapacijeta za implementaciju Strategije razvoja i redukcije siromaštva u Crnoj Gori.

Ime i adresa poslodavca - Svjetska Banka- Ministarstvo zdravlja, rada i socijalnog staranja Crne Gore

Obrazovanje i osposobljavanje

Datumi 01.10.2008-08.05.2011.

Naziv dodijeljene kvalifikacije **Doktor ekonomskih nauka**

Glavni predmeti / stečene profesionalne vještine Doktorska disertacija : "Konkurentnost privrede Crne Gore"

Ime i vrsta organizacije davaoca obrazovanja i osposobljavanja Univerzitet Crne Gore, Ekonomski fakultet Podgorica, Jovana Tomaševića 37, 81000 Podgorica, Crna Gora

Datumi 01.10.2003.-31.10.2007.

Naziv dodijeljene kvalifikacije **Magistar ekonomskih nauka**

Glavni predmeti / stečene profesionalne vještine Smjer: "Teorija i politika privrednog razvoja", Magistarska teza: "Ekonomska politika i razvoj Crne Gore u procesu priključivanja Evropskoj uniji", Prosječna ocjena studiranja 9.77

Ime i vrsta organizacije davaoca obrazovanja i osposobljavanja Univerzitet u Beogradu, Ekonomski fakultet, Kamenicka 37, 11000 Beograd, Srbija. www.ekof.bg.ac.rs

Datumi 01.10.1999.-20.10.2003.

Naziv dodijeljene kvalifikacije **Diplomirani ekonomista**

Glavni predmeti / stečene profesionalne vještine Univerzitet Crne Gore, Ekonomski fakultet Podgorica, Diplomski rad: "Profil siromaštva u Crnoj Gori", Prosječna ocjena studiranja 9.39.

Ime i vrsta organizacije davaoca obrazovanja i osposobljavanja Univerzitet Crne Gore, Ekonomski fakultet Podgorica, Jovana Tomaševića 37, 81000 Podgorica, Crna Gora

Lične vještine i kompetencije

Maternji jezik(ci) Crnogorski

Drugi jezik(ci) **Engleski**

Samoprocjena

Evropski nivo ()*

Engleski

Razumijevanje		Govor		Pisanje
Slušanje	Čitanje	Govorna interakcija	Govorna produkcija	
C2	C2	C2	C2	C1

(*) [Zajednički evropski referentni okvir za jezike](#)

Društvene vještine i kompetencije

Dio eksperstskog tima uključenog u organizaciju i pripremu materijala i časova za IPA projekat "Uvođenje izbornih predmeta "EVROPSKA UNIJA" u osnovnim školama I "EVROPSKE INTEGRACIJA" u srednjim školama". Shvatanje značenja Evropske unije za crnogorske građane posebno mladu populaciju kao posebno aktivnu u procesima evropskih integracija.

Organizacione vještine i kompetencije	Tehnička podrška organizaciji na IPA projektu, "Uvođenje izbornih predmeta "EVROPSKA UNIJA" u osnovnim školama I "EVROPSKE INTEGRACIJA" u srednjim školama". Ukupno trajanje projekta 7 mjeseci.
Računarske vještine i kompetencije	Microsoft Office™(Word™, Excel™ and PowerPoint™)
Druge vještine i kompetencije i rad na projektima	<p>"Strategija razvoja i redukcije siromaštva u Crnoj Gori"- saradnik na projektu</p> <p>"Iskustva participativnog procesa PRSP" – Saradnik na projektu</p> <p>Ekonomski fakultet "Biznis plan Luka Kotor"-Saradnik na projektu</p> <p>Ekonomski fakultet : "Organizaciono restrukturiranje Duvanskog kombinata Podgorica u funkciji privatizacije"- saradnik na projektu</p> <p>„Strategija regionalnog razvoja u Crnoj Gori“-Saradnik na projektu</p> <p>"Strategija podsticanja izvoza"- Ministarstvo za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije, Podgorica-Član projektnog tima</p> <p>"Strategija podsticanja SDI u Crnu Goru"- Ministarstvo za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije, Podgorica-Saradnik na projektu</p> <p>"Analiza efekata dosadašnje privatizacije u Crnoj Gori"- Ekonomski fakultet Podgorica-saradnik na projektu</p> <p>Senior Economist-CONSULTANT- World Bank- Project Strenhtening Capacities for Inplementation of Development and Poverty Reduction Strategy for Montenegro.</p> <p>Crnogorska Akademija Nauka i Umjetnosti- Crna Gora u XXI Stoljeću – u eri kompetitivnosti- Integracija u evropske i euroatlanske strukture- saradnik na projektu</p> <p>Ministarstvo nauke i Ekonomski fakultet u Podgorici "Konkurentnost privrede Crne Gore- kako biti među 50 najkonkurentnijih zemalja svijeta " trajanje projekta 2012-2015. godina</p> <p>Lifelong learninig programe, JEAN MONNET programe, Jean monnet Chairs, Naziv projekta: "Studije Evropske ekonomske integracije na Ekonomskom fakultetu u Crnoj Gori ", trajanje projekta 2012-2015. godina.</p> <p>Član radne grupe za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 1- Slobodno kretanje roba</p> <p>Član radne grupe za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 8 - Politika konkurencije</p> <p>Član radne grupe za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 29 – Carinska unija.</p>
Vozačka dozvola	Kategorije "A" i "B".

Dodatne informacije
Klasifikaciona bibliografija

- 1) **Milović N.**, "Regionalizacija i tržište", "Crna Gora u XXI stoljeću – u eri kompetitivnosti: Integracija u evropske i evroatlanske strukture", Crnogorska akademija nauka i umjetnosti posebna izdanja(monografije i studije), Knjiga 73, sveska 4, Podgorica 2010, ISBN 978-86-7215-247-0, str. 359-392.
- 2) **Milović N.**, "Proširena Evropa i Crna Gora- ekonomske promjene i rizici", "Montenegrin Journal of Economics", No 12, Vol. VI. 2010. ISSN 1800-5845, str. 193-201.
- 3) **Milović N.**, "Measuring competitiveness as a precondition of economic management", Faculty of Organizational Science-Belgrade, "Management" number 57, Belgrade 2010, ISSN 1820-0222, p. 47-53.
- 4) **Milović N.**, "Competitiveness and institutional framework for implementation of competition policy in Montenegro", University of Niš, Faculty of Economics- "Economic themes", No. 4, Niš 2010, ISSN 0353-8648, p. 641-654.
- 5) **Milović N.**, "Ekonomska politika i razvoj Crne Gore u procesu evropskih integracija", Univerzitet u Nišu, Ekonomski fakultet, Međunarodna naučna konferencija- "Izazovi ekonomske nauke i prakse u procesu pridruživanja Evropskoj Uniji", Niš, 2007, ISBN 978-86-85099-61-8, str. 79-89.
- 6) Đurović G., Ražnatović S., **Milović N.**, "Obaveze Crne Gore po sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju u dijelu unutrašnjeg tržišta", Udruženje "Tehnologija i društvo", Institut "Mihailo Pupin", Tematski zbornik radova XIV naučnog skupa međunarodnog značaja-"Tehnologija, kultura i razvoj", Beograd, 2007, ISBN 978-86-904137-6-8, str. 16-24.
- 7) **Milović N.**, "Economic criteria and concurency of Montenegro in the process of european integrations", University of Niš, Faculty of Economics, International Scientific Conference- "Competitvness in the conditions of a global economy", Niš, 2008, ISBN 978-86-85099-80-9, p. 47-57.
- 8) **Milović N.**, "Obrazovanje kadrova državne administracije za proces evropskih integracija u Crnoj Gori", Univerzitet u Beogradu, Fakultet organizacionih nauka, XI Internacionalni simpozijum, SymOrg 2008- "Menadzment i društvena odgovornost", Beograd, 2008. ISBN 978-86-7680-160-2, str. 191
- 9) **Milović N.**, "Konkurentnost privrede kao preduslov regionalnog razvoja u Crnoj Gori", Univerzitet u Nišu, Ekonomski fakultet, Međunarodna naučna konferencija-XVI naučni skup- "Regionalni razvoj i demografski tokovi zemalja jugoistočne Evrope", Niš, 2011, ISBN 978-86-6139-026-5, str. 269-278.
- 10) **Milović N.**, "Competitvness and state aid in Montenegro", Univerzitet Crne Gore-Ekonomski fakultet, Međunarodna naučna konferencija-"Ekonomski razvoj kroz prizmu preduzetništva", Podgorica, 2011, ISBN 978-86-80133-56-0, str.229-234.
- 11) **Milović N.**, "Konkurentnost kao imperativ ekonomske politike", časopis "Preduzetnik", br. 4., Ekonomski fakultet Podgorica, decembar 2010, ISSN 1800-8429, str. 35-38.
- 12) **Milović N.**, "Politika konkurencije Evropske unije", časopis "Preduzetnik", br. 5., Ekonomski fakultet Podgorica, jun 2011, ISSN 1800-8429, str. 61-64.
- 13) **Milović N.**, "Zajedničko tržište Evropske unije-dobar sluga, ali loš gospodar", časopis "Preduzetnik", br. 6., Ekonomski fakultet Podgorica, decembar 2011, ISSN 1800-8429, str. 32-34.
- 14) **Milović N.**, "*Jedinstveni tržišni akt kao preduslov rasta konkurentnosti*", Univerzitet Crne Gore-Ekonomski fakultet, II Međunarodna naučna konferencija-"Zapošljavanje kroz prizmu preduzetništva", Podgorica, 2012, ISBN str.
- 15) **Milović N.**, "*Pravni i institucionalni okvir za primjenu politike konkurencije u Crnoj Gori*", časopis "Preduzetnik", br. 7., Ekonomski fakultet Podgorica, jun 2012, ISSN 1800-8429, str. 35-40.
- 16) **Milović N.**, "Lisabonski prikaz konkurentnosti privrede Crne Gore", časopis "Preduzetnik", br. 8., Ekonomski fakultet Podgorica, decembar 2012, ISSN 1800-8429, str. 51-57.
- 17) **Milović N.**, "*Istorijski i idejni kontekst nastanka politike konkurencije Evropske unije*", "Preduzetnik", br. 9., Ekonomski fakultet Podgorica, jun 2013, ISSN 1800-8429, str.34-39.

- 18) Milović N., Marušić A. (2013) Competition policy in Montenegro (Chapter 6). In: Penev, S., Marušić A. (Eds.) Competition policy in Western Balkans countries, pp. 111-128, ISBN 978-86-89465-06-8. Published by: Institute of Economic Sciences, Belgrade; Western Balkans Parliamentary network of committees for economy finance and budget; Westminster Foundation for Democracy, London.

Radovi objavljeni u časopisima koji se nalaze u međunarodnim bazama SCI

- 19) Đurović, G., Bigović, M. & Milović, N. (2017) Support for Further Enlargement of the EU: Statistical Analysis of Regional Differences. Journal of Balkan and Near Eastern Studies, 19 (3), ISSN: 1944-8953 (Print), 1944-8961 (Online).
- 20) Milović, N., Jocović, M. (2017) Impact of foreign direct investment on competitiveness of Montenegrin economy. Transformations in Business and Economics, 16 (1), ISSN: 1648 – 4460.
- 21) Jocović, M., Milović, N., Kaluđerović, J. (2017) Impact of regulatory incentives on local economic development – Montenegro case. Transformations in Business and Economics, 16 (2), ISSN: 1648 – 4460.

Radovi u međunarodnim časopisima koji se ne nalaze u bazama podataka, a imaju redovnu međunarodnu distribuciju

- 22) Jocović, M., Milović, N., Melović, B. (2016) Role of regulatory reforms for development and quality improvement of the construction sector in Montenegro. Journal of Applied Engineering Science, 14 (1): 46 – 53, ISSN 1451-4117.
- 23) Milović, N. & Radonjić, M. (2015) Montenegro: Booming at a cost of high twin deficits. SEE-6 Economic Outlook, 1 (1): 20-26, e-ISSN 1849-8884, ISSN 1849-8817.
- 24) Jocović, M., Milović, N., Lojpur, A. (2015) Changes in management role in the corporate governance system – Example of Montenegro. Management-Journal of Contemporary Management Issues, 20 (2): 149-161, ISSN 1846-3363.
- 25) Radović M., Žugić R. and Milović N. (2013) Economic institutions and competitiveness of economy with emphasis on Montenegro. Montenegrin Journal of Economics, 9 (1): 63-75, ISSN 1800-5845.
- 26) Jocović, M., Milović, N. (2013) Competitiveness and Corporate Governance – The Case of Montenegro. The Romanian Economic Journal - REJ, 48: 83-102, ISSN (print) 1454-4296, ISSN (online) 2286- 2056.
- 27) Đurović G., Milović N. (2013) Fulfilling the goals of Europe 2020 strategy in the context of competitiveness growth. Economic themes, 51 (4): 695-712, ISSN 0353-8648.

Međunarodni kongresi, simpozijumi, seminari

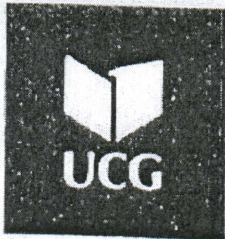
- 28) Đurović G., Milović N., (2014) Economic Effects of Montenegrin strategic foreign policy priorities. IV International Conference - Entrepreneurship and Innovations as precondition for Economic Development, Faculty of Economics Podgorica, June 17, 2014. ISBN 978-86-80133-71-3. p. 91-106.
- 29) Đurović G., Milović N., (2013) EU enlargement policy framework for the western balkans: six "c" principles and the new negotiating rules. Economic integration, competition and cooperation, University of Rijeka, Faculty of Economics, Opatija 2013. ISBN 978-953-7813-16-1, p. 325-339.
- 30) Milović, N. (2013) Jedinstveni tržišni akt kao preduslov rasta konkurentnosti. Međunarodna naučna konferencija -Zapošljavanje kroz prizmu preduzetništva, Ekonomski fakultet Podgorica. ISBN 978-86-80133-63-8, str. 154-159.
- 31) Milović, N. (2011) Konkurentnost i državna pomoć u Crnoj Gori. Međunarodna naučna konferencija - Ekonomski razvoj kroz prizmu preduzetništva, Ekonomski fakultet, Podgorica. ISBN 978-86-80133-56-0, str. 229-234.

Univerzitetski udžbenik koji se koristi kod nas

- 32) Milović N., (2012) Zajedničko tržište i politika konkurencije Evropske unije. Univerzitet Crne Gore - Ekonomski fakultet, 251 strana. ISBN 978-86-80133-61-4. COBISS.CG-ID 512553953.

Stručni rad

- 33) **Milović N.** (2013) Istorijski i idejni kontekst nastanka politike konkurencije Evropske unije. *Preduzetnik*, 9: 34-39. Ekonomski fakultet Podgorica. ISSN 1800-8429.
- 34) **Milović N.** (2012) Lisabonski prikaz konkurentnosti privrede Crne Gore. *Preduzetnik*, 8: 51-57. Ekonomski fakultet Podgorica, ISSN 1800-8429.
- 35) **Milović N.** (2012) Pravni i institucionalni okvir za primjenu politike konkurencije u Crnoj Gori. *Preduzetnik*, 7: 35-39. Ekonomski fakultet Podgorica, ISSN 1800-8429.
- 36) **Milović N.** (2011) Zajedničko tržište Evropske unije-dobar sluga, ali loš gospodar. *Preduzetnik*, 6: 32-34. Ekonomski fakultet Podgorica, ISSN 1800-8429.



Univerzitet Crne Gore
adresa / address, Cetinjska br. 2
81000 Podgorica, Crna Gora
telefon / phone, 00382 20 414 255
fax, 00382 20 414 230
mail, rektorat@ucg.me
web, www.ucg.ac.me
University of Montenegro

Broj / Ref. 03-1811
Datum / Date 05.07.2017



Crna Gora
UNIVERZITET CRNE GORE
EKONOMSKI FAKULTET
Broj 01/1895
Podgorica, 12/07/2017 god.

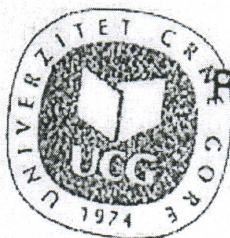
Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list Crne Gore“ br. 44/14, 47/15, 40/16, 42/17) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore na sjednici održanoj 05.jula 2017.godine, donio je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

Dr Nikola Milović bira se u akademsko zvanje vanredni profesor Univerziteta Crne Gore za oblast Ekonomska analiza i politika na Ekonomskom fakultetu, na period od pet godina.

Senat Univerziteta Crne Gore
Predsjednica

Prof. Radmila Vojvodić



BIOGRAFIJA

VESNA K. KARADŽIĆ

Lični podaci

Vesna K. Karadžić rođena je 14. septembra 1958. godine u Šavniku. Osnovnu školu “*Maksim Gorki*” i Gimnaziju “*Slobodan Škerović*” (prirodno-matematički smjer) završila je u Titogradu sa odličnim uspjehom i kao dobitnik diploma “Luča”.

Diplomirala je na Ekonomskom fakultetu Univerziteta “Veljko Vlahović”, sa prosječnom ocjenom 10. Diplomski rad “*Međuzavisnost stope akumulacije i stope privrednog rasta, sa osvrtom na Jugoslaviju*”, odbranila je sa ocjenom 10.

Postdiplomske studije završila je na Graduate School of Arts and Sciences, Columbia University, New York, USA, u klasi profesora K. Lancaster-a, kao stipendista Fulbright-ove fondacije. Magistarski rad “*A Critique of Marx’s Theory of Value*” odbranila je u maju 1984. godine. Iste godine Diploma je nostrifikovana na Ekonomskom fakultetu u Titogradu, čime je stekla akademski stepen magistra ekonomskih nauka.

Doktorsku disertaciju “*Ekonometrijska analiza tražnje poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u Jugoslaviji*” odbranila je u julu 1999. godine na Ekonomskom fakultetu Univerziteta Crne Gore i stekla akademski stepen doktora ekonomskih nauka.

Dobitnik je više nagrada, među kojima su najvažnije: nagrada “Julske vatre mladih” kao najbolji student u Crnoj Gori (1980), Studentska nagrada oslobođenja Titograda „19 decembar” (1979), nagrada Univerziteta “Veljko Vlahović” (1981), nagrada Centralne banke Crne Gore (1979), nagrada Ekonomskog fakulteta (1978).

Podaci o radnim mjestima i izborima u zvanje

Radni odnos zasnovala je na Ekonomskom fakultetu Univerziteta „Veljko Vlahović”, na Katedri za matematiku i statistiku, u svojstvu asistenta-pripravnika na predmetu Ekonometrija, 1. marta.1983. godine. Za **asistenta**, na predmetima Ekonometrija i Istraživanje tržišta, na Ekonomskom fakultetu izabrana je 1989. godine.

U periodu od januara 1985. do maja 1986. godine bila je predsjednik Saveza socijalističke omladine Crne Gore, a od maja 1986. do januara 1989. godine član Predsjedništva Centralnog komiteta Saveza komunista Crne Gore.

U zvanje **docent** izabrana je 31. maja 2000. godine (Bilten 158, UCG br. od 27. marta 2000. godine), za oblast Statistika i predmet Ekonometrija, na Ekonomskom fakultetu.

U zvanje **vanredni profesor** Univerziteta Crne Gore za predmete: Ekonometrija, Primijenjena ekonometrija, Statistika, Primijenjena analiza tražnje i Modeli rasta i tehnički progres, izabrana je 13.04.2007. godine (Bilten UCG br. 214, od 1. februara 2007. god.).

Na Ekonomskom fakultetu Univerziteta Crne Gore, na studijskom programu Menadžment izvodi nastavu iz predmeta Biznis statistika, od 2003. godine. Na studijskom programu postdiplomske akademske magistarske studije izvodi nastavu iz predmeta: Modeli vremenskih serija na smjeru *Kvantitativna ekonomija*; Primijenjena ekonometrija na smjeru *Makroekonomija* i Marketing istraživanje na smjeru *Marketing i biznis*.

Na Fakultetu političkih nauka Univerziteta Crne Gore, na postdiplomskim specijalističkim studijama, na smjeru *Politikologija*, izvodi nastavu na predmetu Statika, od 2007. godine.

Na Fakultetu za turizam i hotelijerstvo Univerziteta Crne Gore, na doktorskim studijama *Turizam*, izvodila je nastavu iz obaveznog predmeta Kvantitativne metode u turizmu, u studijskoj 2009/2010 godini.

Ostale aktivnosti

Autor je više naučnih radova u međunarodnim časopisima, od kojih se neki nalaze u međunarodnim bazama, a neki se ne nalaze u bazama podataka, ali imaju redovnu međunarodnu distribuciju i rezime na stranom jeziku. Određeni broj radova je objavljen u referentnim domaćim časopisima, a imala je izlaganja na više međunarodnih naučnih konferencija u inostranstvu i u Crnoj Gori. Takođe, učestvovala je u organizaciji naučnih skupova u zemlji i inostranstvu.

Autor je monografije čiji je izdavač Univerzitet Crne Gore.

Na Univerzitetu „Veljko Vlahović” bila je prorektor student (1979-1980), a na Univerzitetu Crne Gore član Senata (2002-2004. i 2007-2012), član odbora Fonda za unapređenje kadrovske osnove Univerziteta Crne Gore (2008-2010) i član Upravnog odbora (2012-2014).

Na Ekonomskom fakultetu obavljala je dužnosti: prodekana za nastavu (1992-1994); prodekana za međunarodnu saradnju (2002-2012); rukovodioca jednogodišnjih postdiplomskih akademskih studija (2006- 2015) i člana Savjeta Ekonomskog fakulteta (1994-1998). Sada je na Ekonomskom fakultetu: član Komisije za doktorske studije, rukovodilac smjera *Kvantitativna ekonomija* na osnovnim akademskim studijama, rukovodilac smjera *Kvantitativna ekonomija* na postdiplomskim akademskim studijama.

Član je Odbora za ekonomske nauke CANU od 2006. godine.

Član je Savjetodavnog odbora Centralne banke Crne Gore od 2011. godine.

Rukovodilac je crnogorskog tima u međunarodnom naučnoistraživačkom projektu koji se finansira iz IPA fondova EU: «Platform for trans-Academic Cooperation in Innovation» (PACINNO), u periodu 2013-2016.

Rukovodilac je crnogorskog tima u bilateralnom naučnoistraživačkom projektu Crna Gora-Slovenija 2014/15: «Transmisija cijena između Slovenije i Crne Gore: primjer turizma», u saradnji sa Univerza na Primorskem, Fakulteta za management.

Bila je rukovodilac crnogorskog tima u TEMPUS projektu »Upgrading Undergraduate Business Studies in FRY«, član tima u TEMPUS projektima «Building Network for the Further Development of the SMEs in Bosnia and Herzegovina and Yugoslavia» i «Revised and Update Undergraduate Courses in Entrepreneurship and Industrial Management», član tima u bilateralnom naučnoistraživačkom projektu Crna Gora-Austrija 2013/14: «Western Balkans: FDI and Development Models«. Bila je direktor istraživanja u Institutu za strateške studije i prognoze u Podgorici (1999- 2001).

Član je Upravnog odbora ASECU (Association of Economic Universities of South nad Eastern Europe and the Black Sea Region).

Vanredni je član Naučnog društva ekonomista.

Član je pregovaračke radne grupe za poglavlje 26 – Nauka, u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Imala je više studijskih boravaka u inostranstvu, među kojima su najvažniji:

- Sophia University, Tokio, Japan (novembar 1988.);
- London School of Economics (novembar 1994.; maj 2006.);
- Katz Business School, University of Pittsburg (septembar 2002.);
- Universita di Udine, Faculta di Economia (april 2004.);
- Wirtschafts Universitat Wien (maj 2005.; jun 2013. i 2014.);
- Royal Institute for Technology (KTH) Stocholm (mart 2007.);

- Universita Sophia Antipolis de Nice, ISEAM (jun 2010.);
- Univerza na Primorskem, Koper (jun 2015.).

Bila je mentor ili član komisija za ocjenu i odbranu doktorskih disertacija, magistarskih i diplomskih radova, na Ekonomskom fakultetu Univerziteta Crne Gore i član komisija za ocjenu i odbranu magistarskih radova na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Beogradu.

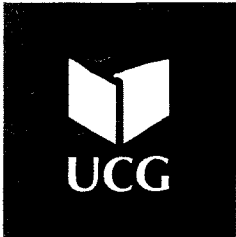
Ima aktivno znanje engleskog jezika i italijanskog jezika, a pasivno znanje francuskog jezika.

Bibliografija za period 2015-2021

1. Sergej, G., Štefan, B., **Karadžić, V.** & Backović Vulić, T. (2021), *Tourism-led economic growth in Montenegro and Slovenia*, Economic Research-Ekonomska Istraživanja. Published online: 01 Feb 2021. ISSN/eISSN: 1331-677X/1848-9664 Journal home page: <https://www.tandfonline.com/loi/rero20pp.1-20>
<https://doi.org/10.1080/1331677X.2021.1875858>
2. **Karadžić, V.** Backović, T. and Streimikis, J. (2021) Relevance of Okun's Law in Montenegro. *Montenegrin Journal of Economics*. Vol. 17, No. 1. 59-69. Print edition ISSN 1800-5845 Web edition ISSN 1800-6698
3. **Karadžić, V.**, Pejović, B. (2020) Tourism Demand Forecasting Using ARIMA model. *Transformations in Business & Economics*, Vol. 19, No.2B, 42-59. ISSN 1648-4460
4. Pejović, B., **Karadžić, V.** (2020) Econometric Modeling and Forecasting of Interest Rates in Montenegro. *Economic Analysis*. Vol. 53, No. 1, 72-83. ISSN 1821-2573 (print) ISSN 2560-3949 (online)
5. **Karadžić, V.**, Reyhani, M. (2018) Building Innovation Capacity in Montenegrin Youth, 11th Annual Conference of the EuroMed Academy of Business "Research Advancements in National and Global Business Theory and Practice" Conference Book of Proceedings, September 12-14, Valetta, Malta. 1598-1611. ISBN: 978-9963-711-67-3.
6. Sergej Gričar, Štefan Bojnec, Tamara Backović Vulić and **Vesna Karadžić** (2018) Tourism in Montenegro and Slovenia: breaks in time series, V: CANBEY-ÖZGÜLER, Verda (ur.), ÇABUK, Saye Nihan (ur.), ZIBEL, Aydin (ur.). International symposium on advancements in tourism, recreation and sports sciences : proceedings book, International symposium on business and economics, Podgorica: Global Science Institute Publications: Mediterranean University Montenegro, 18-26. Objavljeno na web adresi: https://docs.wixstatic.com/ugd/acf14b_16abd178457b4cb1b97e70fd91b0937c.pdf
[COBISS.SI-ID 1540932292]
7. Sergej Gričar, Štefan Bojnec, **Vesna Karadžić** and Tamara Backović Vulić (2018) Macro-economic gains from EU enlargement : what Montenegro can learn from Slovenia, V: AYDIN, Recai (ur.), YILDIZ, Hakan (ur.). Mediterranean international conference on social sciences : congress proceedings : MECAS IV : Balkan countries and EU accession: economy, business and politics, (Mediterranean international conference on Social sciences, ISSN 2566-3216). Sarajevo: Dobra knjiga. 29-40. [COBISS.SI-ID 1540960196]
8. Sergej Gričar, Štefan Bojnec, Tamara Backović Vulić and **Vesna Karadžić** (2018) Economic impacts of scholars to the national economy : the case of Slovenia, V: BAYAR, Yilmaz (ur.). Proceedings of the 5th SCF International conference on "Economics and social impacts of globalization and future European Union". Usak: Usak University Faculty of Economics and Administrative Sciences. 7-14.

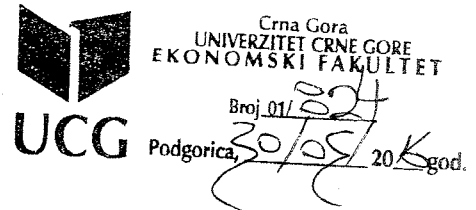
[COBISS.SI-ID 1540615620]

9. Tamara Backović Vulić, **Vesna Karadžić**, Sergej Gričar and Štefan Bojne (2018) Empirical analysis of random walk theory: evidence from Montenegro, V: BAYAR, Yilmaz (ur.). Proceedings of the 5th SCF International conference on "Economics and social impacts of globalization and future European Union". Usak: Usak University Faculty of Economics and Administrative Sciences. Podgorica, Crna Gora, 250-257. [COBISS.SI-ID 1540615876]
10. **Karadžić, V.**, Reyhani, M. (2017) National Innovation System in Smaller Nations, Case of Montenegro, 10th Annual Conference of the EuroMed Academy of Business "Global and national business theories and practice: bridging the past with the future" Conference Book of Proceedings, September 13-15, Roma, Italy. 1318-1322. ISBN: 978-9963-711-56-7.
11. Gričar, Sergej, Bojnec, Štefan, **Karadžić, Vesna**, Rakočević, Svetlana (2016) Comparative analysis of tourism-led growth in Slovenia and Montenegro. *Managing global transitions : international research journal*. Vol. 14, No. 1, 75-92, ISSN 1854-6935.
12. **Karadžić, Vesna** and Drobnjak, Radivoje and Reyhani, Manijeh (2016) Opportunities and Challenges in Promoting Youth Entrepreneurship in Montenegro. *International Journal of Business and Economic Sciences Applied Research*, 8(3), 13-20, 2016. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2739968> **Karadžić, V.**, Drobnjak, R., Bošković, V. (2016), Chapter 7 – Montenegro, in Innovation in the Adriatic Region, edited by Cozza, C., Harirchi, G., Marković Čunko, A. pp. 123-145. ISBN 978-88-8303-761-0 (print) ISBN 978-88-8303-762-7 (online)
13. **Karadžić, V.**, Drobnjak, R., Bošković, V. (2016), Chapter 7 – Montenegro, in Innovation in the Adriatic Region, edited by Cozza, C., Harirchi, G., Marković Čunko, A. pp. 123-145. ISBN 978-88-8303-761-0 (print) ISBN 978-88-8303-762-7 (online)
14. **Karadžić, V.**, Cerović, J. (2015) Market Risk of Countries of the Western Balkans during the Global Financial Crisis. *Ukrainian Research Journal Economicnij Casopis-XXI (Economic Annals-XXI)*, 19-24. ISSN: 1728–6220.
15. **Karadžić, V.**, Drobnjak, R., Reyhani, M. (2015) Opportunities and Challenges in Promoting Youth Entrepreneurship in Montenegro, Dubrovnik International Economic Meeting „Scientific Conference on Innovation, Leadership & Entrepreneurship – Challenges of Modern Economy“ (DIEM 2015), Proceedings, October 01-03, Dubrovnik, Croatia, 167-175. ISSN 1849-3645.



Univerzitet Crne Gore
adresa / address_ Cetinjska br. 2
81000 Podgorica, Crna Gora
telefon / phone _00382 20 414 255
fax_ 00382 20 414 230
mail_rektorat@ac.me
web_www.ucg.ac.me
University of Montenegro

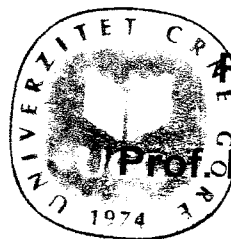
Broj / Ref 03-1331
Datum / Date 16.05. 2016.



Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju (Službeni list Crne Gore br. 44/14 i 47/15) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore na sjednici održanoj 16.maja 2016.godine, donio je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

Dr **VESNA KARADŽIĆ** bira se u akademsko zvanje vanrednog profesora Univerziteta Crne Gore za predmete: Statistika, Ekonometrija i Primijenjena ekonometrija na osnovnom akademskom studijskom programu Ekonomija na Ekonomskom fakultetu, na period od pet godina .



REKTOR

Prof. Radmila Vojvodić

Na osnovu člana 165 Zakona o opštem upravnom postupku ("Službeni list RCG" br. 60/03) i službene evidencije, a po zahtjevu Đurović Šaleta Vasilije, izdaje se

POTVRDA O STUDIRANJU

Student **Đurović Šaleta Vasilije**, rođen **19-05-1991** godine u mjestu **Podgorica**, opština **Podgorica**, Republika **Crna Gora**, upisan je studijske **2016/17** godine, u **I** godinu studija, kao student koji se **samofinansira** na **akademske doktorske studije**, studijski program **EKONOMIJA**, koji realizuje **EKONOMSKI FAKULTET - Podgorica** Univerziteta Crne Gore u trajanju od **3 (tri)** godine sa obimom **180** ECTS kredita.

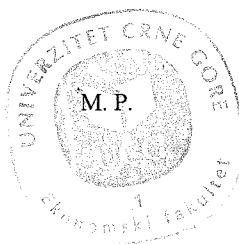
Studijske **2016/17** godine prijavio je *da sluša* **5** predmeta sa **60.00** (šezdeset) ECTS kredita.

Po prvi put iz **I (prve)** godine, prijavio je *da sluša* **5** predmeta sa **60.00** (šezdeset) ECTS kredita, što iznosi **100.00%** od ukupnog broja ECTS kredita u **I** godinu.

Saglasno Statutu Univerziteta Crne Gore, **Đurović Šaleta Vasilije** je po prvi put prijavio *da sluša* **više od 2/3**, odnosno **66,67%** (**šezdesetšest 67/100 %**), od ukupnog broja ECTS kredita sa **I** godine i studijske **2016/17** ima **status redovnog studenta** koji se **samofinansira**.

Uvjerenje se izdaje na osnovu službene evidencije, a u svrhu ostvarivanja prava na: (dječji dodatak, porodičnu penziju, invalidski dodatak, zdravstvenu legitimaciju, povlašćenu vožnju za gradski saobraćaj, studentski dom, studentski kredit, stipendiju, regulisanje vojne obaveze i slično).

Broj: 21 / 03 -
Podgorica, 17.03.2021 godine



SEKRETAR,
Vuković Tanjara

Na osnovu člana 165 stava 1 Zakona o opštem upravnom postupku ("Službeni list RCG", broj 60/03.), člana 115 stava 2 Zakona o visokom obrazovanju ("Službeni list CG", broj 44/14.) i službene evidencije, a po zahtjevu studenta Đurović Šaleta Vasilije, izdaje se

UVJERENJE O POLOŽENIM ISPITIMA

Student **Đurović Šaleta Vasilije**, rođen **19-05-1991** godine u mjestu **Podgorica**, opština **Podgorica**, Republika **Crna Gora**, upisan je studijske **2016/2017** godine, u **I** godinu studija, kao student koji se **samofinansira** na **doktorske akademske studije**, studijski program **EKONOMIJA**, koji realizuje **EKONOMSKI FAKULTET** - Podgorica Univerziteta Crne Gore u trajanju od **3 (tri)** godine sa obimom **180** ECTS kredita.

Student je položio ispite iz sljedećih predmeta:

Redni broj	Semestar	Naziv predmeta	Ocjena	Uspjeh	Broj ECTS kredita
1.	1	MAKROEKONOMIJA	"A"	(odličan)	15.00
2.	1	MIKROEKONOMSKA ANALIZA	"B"	(vrlo dobar)	15.00
3.	2	EKONOMETRIJA	"D"	(zadovoljavajući)	10.00
4.	2	SAVREMENE EKONOMSKE TEORIJE	"A"	(odličan)	10.00
5.	2	UPRAVLJANJE PROMJENAMA	"A"	(odličan)	10.00

Zaključno sa rednim brojem **5**.

Ostvareni uspjeh u toku dosadašnjih studija je:

- srednja ocjena položenih ispita **"B" (9.25)**
- ukupan broj osvojenih ECTS kredita **60.00** ili **100.00%**
- indeks uspjeha **9.25**.

Uvjerjenje se izdaje na osnovu službene evidencije, a u svrhu ostvarivanja prava na: (dječji dodatak, porodičnu penziju, invalidski dodatak, zdravstvenu legitimaciju, povlašćenu vožnju za gradski saobraćaj, studentski dom, studentski kredit, stipendiju, regulisanje vojne obaveze i slično).

Broj: 21 / 03 -
Podgorica, 17.03.2021 godine



M. P. SEKRETAR
Đurović Tahana